Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 826 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1886 (Ն. Տ.) 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1886 — 19 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1304

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ Է ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

لیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده ارەولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան		դահեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց	»	եւ օտարական			
Թղթատարով	տարեկան		»	»	240
Գաւառաց համար եւ օտարական					
Թղթատարով	վեցամսեայ		»	»	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան		ֆրանք		56
»	»	վեցամսեայ	»		28

Գաւառ ղրկուած լրագրաց հանդէպ ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 4 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1886

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ, ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔ

Ժամանակէ մ՚ի վեր Լոնտոնի լրագրաց մէջ վիճաբանութիւն մը կայ Արեւելից նկատմամբ Անգլիոյ աշխարհավարութեան վրայ։ Մեծն Բրիտանիա պէ՞տք է շարունակէ Լորտ Բալմերսդոնի քաղաքականութիւնը, վերստին յանձն առնլով պատերազմի մը զոհողութիւնները, կասեցնելու համար Ռուսիոյ արեւելեան յառաջխաղացութիւնը, թէ ոչ ամենայն անտարբերութեամբ դիտէ ռուսական նորանոր ձեռնարկներն ու շարժումները։ Տէյլի Նիւզ վերջին գաղափարը կը ջատագովէ յանուն ազատական կուսակցութեան, պնդելով թէ անգլ. շահուց պաշտպանութեան համար ոչ եւս հարկաւոր է պատերազմ մղել Ռուսիոյ դէմ ի պաշտպանութեան Արեւելից։ Սէնթ-Ճէյմս Կազէթ կը փաստաբանէ Բալմերսդոնեան քաղաքականութեան շարունակումը։ Ստանտըրտ և Տէյլի Թելէկրաֆ, թէեւ հակառակ, Լորտ Ռ. Չըրչիլի բացատրած զգուշաւոր քաղաքականութեան կողմնակից են, մինչ Թայմզ բացարձակ կը յայտարարէ թէ Անգլիա պատերազմի պէտք չունի ի պաշտպանութիւն իւր շահուց Արեւելեան խնդրոյ մէջ։ Թայմզ կը հիւրընկալէ նամակներ, ուր, օրինակի համար, սա տեսակ գաղափարներ կը պաշտպանուին ազատական կուսակցութեան երեւելի անդամոց կողմէ. «Ռուս Տէրութիւնը շատ լաւ դաշնակից մը «կրնայ լինել մեզ։ Ռուսիա, որ այնչափ քիչ «ճանչցուած է Անգլիոյ մէջ, լի է այնպիսի «գաղափարներով և իրողութեամբ որք Անգ«լիացւոց համար շահեկան ու համակրական «են, եթէ միայն գիջանինք զինքը և ու«սումնասիրել զայնս»։ (Ռէճինալտ Պրէթ։)

Անգլիացի Ազատականաց այս ռուսասէր, կամ լաւ եւս՝ Արեւելից մասին անտարբեր քաղաքականութեան հետաքրքրաշարժ գաղափարաց վրայ տեղեկութիւն մը տալու համար, ստորեւ կը համառօտենք զայնս, հետեւելով Տէյլի Թելէկրաֆի։

«1.—Կ՚ըսուի թէ, եթէ Անգլիա չպաշտպանէ Արեւելքն, Հնդկաստանի Մահմետականք կը վշտանան, և մեզ դէմ կ՚ապստամբին, կամ Ռուսիոյ կը յարին։ Եթէ այսպէս է, ինչո՞ւ համար, Խրիմու պատերազմէն անմիջապէս ետք, յորում Անգլիա 80 միլիոն ոսկի վատնած էր ի պաշտպանութիւն Արեւելից, ծագեցաւ Հնդկաստանի մեծ ապստամբութիւնն, որոյ միջոցին հնդիկ Մահմետականք երախտագիտութեան նշոյլն իսկ չի ցուցուցին մեզ։ 1878ին, Լորտ Պիքընսֆիլտ ի Պերլին պաշտպանեց օսմ. դատը. բայց և այնպէս, Աֆղանստանի մահմետական իշխանը, Շիր-Ալի, յարեցաւ Ռուսիոյ կողմն։ Ուրեմն, ապացուցեալ չէ որ, եթէ մեք (Անգլիա) դլնուք պաշտպանենք զԱրեւելս, մեր մահմետական հպատակներ աւելի կը համակրին մեզ։ Արեւելցիք կը սիրեն զօրութիւնն, և կը յարգեն ինչ որ երկիւղ կ՚ազդէ իրենց։ Նոքա նոյնչափ տգէտ են որչափ հպարտ։ Խրիմու պատերազմին մէջ Կարսի առջեւ մեր անյաջողութիւն աւելի վնասեց մեզ յաչս Արեւելցւոց, որչափ չնպաստեց մեզ Սեւաստաբոլի առջեւ մեր յաղթութիւն։ Պաշտպանենք Արեւելքը թէ ոչ, տարբերութիւն չըներ Հնդկաստանի Մահմետականաց համար. բայց թէ մեք մեզմով զօրաւոր ենք թէ ոչ, ա՛յս է հնդիկ Մահմետականաց համար կարեւոր խնդիրը։ Միջամտութենէն բացայայտ վտանգ մ՚ալ կայ մեզ. զի եթէ ի պաշտպանութիւն Արեւելից Ռուսիոյ դէմ պատերազմ հրատարակենք առանց աջակցութեան Աւստրիոյ, Գերմանիոյ կամ Ֆրանսայի, և եթէ յաղթուինք, այս պարտութիւն Արեւելից ամեն կողմն աղէտաբեր հետեւանք կ՚ունենայ մեզ համար։ Միթէ խոհեմութի՞ւն է այդպիսի երկրայելի պատերազմէ մը կախեալ պահել մեր հնդկային Տէրութեան ճակատագիրը։

«2.—Կ՚առարկուի թէ, երբ Ռուսիա զօրանայ Արեւելից կողմը, կարող կը լինի նաւատորմ մ՚իջեցնել ի Միջերկրական Ծով, և այսպէս վտանգել մեր զօրութիւն։ Բայց Միջերկրականի մէջ նոր նաւատորմի մը երեւումն ընդե՞ր աւելի վնասաբեր կը լինի մեզ քան Աւստրիոյ, Իտալիոյ կամ Ֆրանսայի։ Ֆրանսական նաւատորմը գրեթէ հաւասար է մերինին. ֆրանսական ազգը մասնաւորապէս կը նախանձի մեր տիրապետութեան. բռնած է մեր եզերքէ մէկ ժամ հեռի գտնուող եզերքն, և մեր զօրաց վեցպատիկը զօրք ունի։ Եւ սակայն, Անգլիացիք որ հանդարտ սրտիւ կը դիտեն ֆրանսական այս հարուստ, զօրեղ և մօտիկ նախանձորդը, կը դողան երկիւղիւ խորհելով թէ Ռուսիա ծովային զօրութիւն մը կրնայ դառնալ Միջերկրականի մէջ, երբ յայտնի է թէ Ռուսիա քսան և դուցէ յիսուն տարիէն առաջ չի կրնար ֆրանսականին նման մեծ նաւատորմ մ՚ունենալ, և երբեք ցամաքի վրայ չի կրնար զարնել զմեզ։ Ենթադրելով իսկ թէ Ռուսիա ապագայ հակառակորդ մը լինի Անգլիոյ դէմ, դիտելի է որ Ռուսիա Միջերկրականի մէջ զօրութիւն ձեռք բերելով Անգլիոյ դէմ հիմակուընէ աւելի սպառնալից դիրք մը բռնած չի լինիր։ Ռուսիա գրեթէ անհարուածելի է այժմ. կրնանք ռմբակոծել իւր Պալթիկեան քաղաքներ. բայց բանակ մը չենք կրնար հանել ռուս երկրին ո՛ և է մի կէտին վրայ, յաջողութեան ամենադոյզն յոյսով։ Բայց եթէ երբեք Ռուսիա տարածի Արեւելից կողմը, իւր մի կողը բաց կը թողու բրիտանական յարձակման առջեւ, մինչ հիմա Սեւ Ծովուն և Պալթիկ Ծովուն ներսերը փակուած և պաշտպանուած ռուսական մարմինը զարնելու փորձ մը կը նմանի տղու մը զմելիով փղի մը կողերը խայթելուն։

«3.—Բայց կ՚առարկուի թէ Ռուսիա, տարածելով Արեւելից կողմը, կը վտանգէ զՀնդկաստան։ Այլ ո՞չ ապաքէն մեծագոյն Տէրութիւններն իսկ, ո՛րչափ եւս փարաղօձի (պօա) կոկորդ ունենան, ժամանակի կը կարօտին ահագին ուտեստներ կուլ տալու և մարսելու համար։ Ո՛րչափ ժամանակի պիտի կարօտի Ռուսիա Արեւելից կողմը տարածուելու, հաստատուելու, Պալքանեան Պետութիւններն հանդարտեցնելու, և Աւստրիոյ, Գերմանիոյ և Յունաստանի իրեն դէմ նախանձայուզութիւնը զսպելու։ Կարելի՞ է միթէ որ մի և նոյն ժամանակ ձեռնարկէ նաեւ Հնդկաստանի աշխարհակալութեան։ Միւս կողմէ, չե՞նք կրնար միթէ խորհիլ թէ, Կեդր. Ասիոյ մէջ Ռուսիոյ բովանդակ յառաջխաղացութիւնն,—ի բաց առեալ արեւելեան ծաւալման հարկը զոր մեք եւս զգացած ենք,— այն շարժառիթով էր որ, Արեւելեան նոր պատերազմի մէջ, Ռուսիա՝ Հնդկաստանի մօտ գտնուելով՝ անգլիական դիմադրութիւնը կասեցնելու միջոց մ՚ունենար ի ձեռին։ Ասիա, ինչպէս շատ առաջ ըսաւ Լորտ Պիքընսֆիլտ, բաւական ընդարձակ է անգլ. և ռուսական երկուց կայսրութեանց համար. բայց Ռուսիա կրնայ փափաքիլ Ասիոյ կողմէ սահմանակից լինելու մեզ, ունենալու համար զայն լծակ, մեզ դէմ շահելու համար զայն յենակէտ, որ իրեն կը պակսէր 1854ին, և զոր թերեւս միայն կրցաւ ի կիր առնուլ 1878ին։ Բայց Կեդր. Ասիոյ մէջ Ռուսիոյ կողմէ այս սպառնալեաց քաղաքականութիւն վերջ կը գտնէ բոլորովին, եթէ ծանուցանենք աշխարհի թէ, ռուսական յառաջխաղացութեան պատճառաւ միտք չունինք ի պատերազմ դիմելու, մահու և կենաց խնդիր նկատելով զայն, որպէս 1854ին և 1878ին։

«4.—Կը յայտարարուի որ եթէ Անգլիա առաջնակարգ դերն ստանձնէ դիմադրելու համար Ռուսիոյ, Թուրքիա եւս Ռուսիոյ դէմ ոտք կ՚ելնէ, Աւստրիա կը միանայ մեզ հետ, Գերմանիա կը քաջալերէ և Իտալիա կը ծափահարէ զմեզ։ Բնաւ տարակոյս չունիմ այդպէս լինելուն։ Այս ամեն ցամաքային Տէրութիւնք, որք Ռուսիոյ դիմադրելու համար մեզմէ աւելի շահ ունին, շատ կը բերկրին երբ տեսնեն որ մեր Տէրութեան ընդհանուր Պարտուց վրայ կարեւոր յաւելումներ կ՚ընենք վերստին, իրենց գործն յառաջ քշելու համար։ Այդպիսի սխալ մը գործեցին նաեւ մեր նախահարք, Նափոլէոն Առաջնոյ ժամանակ։ Պօրաբարդ մեր անհաշտ թշնամին էր, և իրաւունք ունէինք զարնել զնա ծովու կամ ցամաքի վրայ, ամեն անգամ որ առիթը ներկայանար։ Բայց Նափոլէոն Առաջնոյ եւրոպական տիրապետութիւնն աւելի վտանգաւոր էր Աւստրիոյ, Պրուսիոյ, Ռուսիոյ և ուրիշ Տէրութեանց, քան մեզ։ Բայց և այնպէս, դրամական նպաստներ շռայլեցինք այդ Տէրութեանց, որպէս զի կարենային իրենց կռիւը շարունակել մարդու մը դէմ, որ իրենց վտանգաւոր թշնամին էր սկիզբէն ցվերջ, բայց Անգլիոյ համար վտանգաւոր լինելէ դադրած էր 1805էն, յետ լուծման Պուլոնի մեծ Բանակին, զոր Պօնաբարդ խորհեցաւ Անգլիոյ վրայ արձակել, բայց չյաջողեցաւ։ Մեք այն ատեն գործիք եղանք եւրոպական հինգ մեծ Տէրութեանց, այնպէս որ, թէեւ զՊօնաբարդ մէջտեղէն վերուցինք, բայց համայն Եւրոպան 1815էն ց1848 այդ հինգ Տէրութեանց անարգ բռնապետութեան մատնեցինք։

«Նոյն սխալը կրկնած կը լինինք այժմ եւս, եթէ Արեւելեան խնդրոյն մէջ շատ առաջ նետուինք։ Մեր նոր աշխարհավարութիւն իրողութեանց վրայ պէտք է հիմնուի, ո՛չ թէ զգացմանց վրայ։ Կրնանք ատել ռուսական բռնապետութիւնը. բայց խնդիրն այն է թէ այս ատելութեան պատճառաւ կրնա՞նք նորէն 50 կամ 80 միլիոն անգլ. ոսկի և հազարաւոր Անգլիացւոց թանկագին կեանքերը զոհել։ Ռուսական ծաւալումն յԱրեւելս՝ առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի Օսմ. Տէրութեան համար. երկրորդ կարգի կարեւորութիւն՝ Աւստրիոյ համար, և երրորդ կարգի կարեւորութիւն՝ Աւստրիոյ միջոցաւ Գերմանիոյ համար։ Իսկ Անգլիոյ համար այդ խնդիր չորրորդ կարգի կարեւորութիւն միայն կրնայ ունենալ։ Անգլիա կղզիական, ծովային և հնդկային Տէրութիւն մ՚է։ Արեւելեան նոր գաւառաց կամ քաղաքաց Ռուսիոյ ձեռքն իյնալը վտանգ մը չէ ո՛չ բրիտանական կղզեաց համար, ո՛չ բրիտանական նաւատորմին համար, ո՛չ ալ Հնդկաստանի համար։ Թէեւ մասնաւոր պատճառներ ունինք համակրելու Արեւելեան երկրաց, բայց անոնց պաշտպանութեան մէջ առաջին գիծը մեք բռնելու չենք։ Այդ պարտականութիւն Աւստրիոյ և Գերմանիոյ կը վերաբերի, և ո՛չ մեզ։ Անգլիա, եթէ պէտք ունենան և խնդրեն, կրնայ հետեւիլ այս երկուց կայսրութեանց, և նաւային օգնութիւն ընծայել, ի պարագային յորում Արեւելեան խնդրոյն հիմնական կարգադրութեան մը ձեռնարկուի։ Բայց եթէ Երրեակ Դաշնակցութիւնը Բոլոնիոյ երրեակ բաժանման նման գործողութեանց ուզէ ձեռք զարնել վերստին, մեզ անկ չէ պատերազմ յարուցանելով արգելք լինել, ինչպէս որ արգելք չեղանք Բոլոնիոյ նկատմամբ նոյն Դաշնակցութեան ժամանակաւ ըրած տնօրինութեանց։»

ԳԱՒԼԲԱՐՍ ԽԱՅՏԱՌԱԿԵԱԼ

Ամենայն անյաջողութեամբ վերջացաւ Գաւլպարս զօրավարին պտոյտը պուլկարական գաւառաց մէջ։ Առաջադրած էր շրջիլ ոչ միայն Պուլկարիոյ այլ նաեւ Արեւ. Ռումելիոյ գաւառները։ Բայց, մի կողմէ, Պուլկարիոյ մէջ, ուր Ռուսասէրք աւելի գործօն են, գտած ընդունելութիւն բաւական գաղափար կուտար թէ ինչ տեսակ ընդունելութիւն իրեն կը սպասէր Արեւելեան Ռումելիոյ մէջ, ուր ազգային կուսակցութիւնն է զօրեղագոյն։ Եւ միւս կողմէ, մինչ իւր նպատակ էր համոզել պուլկար ժողովուրդն ետ կենալու ընտրութիւններէն, և ճնշում ի գործ դնելու Խնամակալութեան վրայ որ զիջանէր Ռուսիոյ պահանջմանց, Պուլկարաց մեծամասնութիւնը, Սահմանադրութեան տրամադրութեանց և Խնամակալութեան հրամանաց համեմատ, կատարեց ընտրութիւններն, որով զօրավար-գործակալին պտոյտին շարունակման պէտք չմնաց։ Վերջապէս, թերեւս զարմ էր եւս գժգոհ լինի բիրտ նշանակէն որով այս տարօրինակ մարդ գնաց Պուլկարներուն ականջէն քաշելով ստիպել զանոնք որ երկրին օրինաւոր Կառավարութեան դէմ ապստամբին, և իրարու գլուխ պատռեն, որպէս զի ինքնակոչ «Մեծ Ազատարարն» առիթ ունենայ անգամ մ՚եւս Դանուբէն անդին անցնելու Խազախները։ Դիւանագիտութեան ու քաղաքական գործակալութեան հաստատումէն ի վեր, քաղաքակիրթ Եւրոպա կարծենք չէր տեսած օրինակն մեծ Կայսեր մը ներկայացուցչին, որ յայտնի համարձակ միլիոն մը Ֆր. կը պտըտցնէր իրեն հետ, երկրի մը ժողովուրդը կաշառելով յուզելու համար, և որ հրապարակներու մէջ կանգ կ՚առնուր՝ խառնիճաղանճ ամբոխի մը հետ խօսակցելով ու վիճելով մեծ Տէրութեան մը աշխարհավարական գիտմանց վրայ, և իւր ռամկավարական դերին մէջ չյաջողելով, մակեդոնիացի աւազակապետներու կամ գարադաղցի լեռնականներու հետ դաշնակցութիւն կը կազմէր, կառավարիչներ սպաննելու և Վարչութիւններ տապալելու համար։ Գաւլպարսի այս ամեն արարք ա՛յնչափ ծաղրելի են և արտառոց, որ մարդ ապշութեամբ կը մտածէ թէ ի՛նչ թաքուն խորհուրդ կայ բոլոր այս յանդուգն առաջադրութեանց և ձեռնարկութեանց տակ, զորս ո՛չ մէկ Տէրութեան գործակալ մը, լինէր մինչեւ իսկ Շարանդոնէն փախած մը, չպիտի համարձակէր գործել ինքնագլուխ։

* *

Բայց Գաւլպարս զօրավարի պաշտօնին անյաջող ելնելովը Պուլկարիա միայն շա՞հ մ՚ըրա՞ւ արդեօք։ Կատարուած ընտրութիւնք արդարեւ յոյժ նպաստաւոր են ազգային անկախութեան տեսակէտով։ Բայց քանի որ դաշնադիր Տէրութիւն մը կը յայտարարէ չճանչել անոնց օրինաւորութիւնն, ի՛նչ բանի պիտի ծառայեն այս ընտրութիւնք։ Եւրոպա պիտի հարկադրէ՞ զՌուսիա ետ առնուլ զիւր պաշտօնական յայտարարութիւն և ճանչել պուլկարական ընտրութիւնները։ — Բայց Եւրոպա, որ աւելի աչքի զարնող կէտերու վրայ հեզութեամբ կուլ կուտայ ռուսական յաւակնութիւններն ի մասին Պուլկարիոյ, հաւանական չէ որ այսպիսի մանրամասնութեան մը համար հակառուս ուղղութիւն մը բռնէ։ Հետեւապէս, Անգլիայէն զատ միւս Տէրութիւնք եւս հաւանօրէն մի առ մի պիտի յայտարարեն թէ պուլկար ընտրութիւնք չեղեալ պէտք է համարուին։ Եւ ի՛նչ ապահովութիւն կայ թէ Ռուսիա պիտի ճանչէ այսուհետեւ ո՛ և է ընտրութիւն, եթէ դարձեալ ներկայ Խնամակալութեան օրով տեղի ունենայ։ Ռուսիա կը տեսնէ թէ, Պուլկարք, քանի որ ազգային ուղղութիւն ունեցող Կառավարութեան մը ձեռամբ կառավարուին, անսայթաք կ՚ընթանան ազգային ուղղութեան մէջ։ Ուստի, Ռուսիա ամեն ջանք կ՚ընէ վհատեցնելու, տկարացնելու և տապալելու համար Սոֆիայի Խնամակալութիւնն ու Նախարարութիւնն։ Եւ երբ սոքա ընկճին յոյժ չգտնելով Եւրոպայէն, ո՛չ ոք կրնայ գուշակել թէ Պուլկարք մի եւ նոյն հաստատամտութեամբ պիտի պաշտպանե՞ն ազգային դատն։ Առ այժմ, Պուլկարք Գաւլպարս զօրավարի պտոյտին և Մեծ-Սոբրանիէի ընտրութեանց առթիւ ըստ բաւականին ցոյց տուած եղան Եւրոպիոյ, թէ ազգային անկախութեան դատն աւելի քան երբեք սիրելի է իրենց, և թէ Ռուսիոյ հետ բարեկամաբար ապրիլ ուզելով հանդերձ, չեն ուզեր բնաւ ռուսահպատակներ դառնալ։ Բարոյական յաղթանակ մ՚է այս, որոյ նշանակութիւնն աւելի մեծ կը լինէր անշուշտ, եթէ քաղաքական տարբեր հաշիւներ չմղէին զԱւստրիա և զԳերմանիա կերպիւ իւիք մեղսակից լինելու Ռուսիոյ արեւելեան անպաշտպանելի քաղաքականութեան։

ԱՐԿԱԾԱԼԻՑ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կրնանք ըսել, առանց չափազանցութեան, թէ Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպաններէն խիստ քիչեր ունեցած են այնչափ արկածալից պաշտօնավարութիւն մը որչափ Սըր Էտուարտ Թօրնդըն, որ մի քանի օր առաջ վերջնապէս բաժնուեցաւ մեզմէ։

Բարեբախտապէս, Մեծին Բրիտանիոյ այս ծերունի, բարեսէր և խաղաղասէր ներկայացուցչին արկածներն, ամենեւին աննման Լորտ Ստրաֆֆորտ տը Ռէտքլիֆի մը, Լէյըրտի մը, կամ Կոշընի մը արկածներուն, Եւրոպիոյ խաղաղութեան համար վնասաբեր, կամ Տէրութեան մը անդորրութեան համար վտանգաւոր բան մը չունէին բնաւ։

Սըր Էտուարտ Թօրնդընի արկածներն ստուերապէս այն անձնական ու առանձնական կարգէ են, որ նիւթ չի հայթայթեր ծանուցագիրներու կամ վերջնագիրներու, այլ [illegible] անմեղ խօսակցութեան առարկայ կը դառնայ։ Բայց որովհետեւ հրապարակային մարդոց առանձնական կեանքը մեծ ազդեցութիւն ունի իրենց հանրային կենաց վրայ, անհաւանական չէ որ Սըր Էտ. Թօրնդընի այս անձնական արկածք աւելի կամ նուազ ազդեցութիւն մ՚ունեցած լինին այն յոյժ փափուկ խնդրոց վրայ, որոց տնօրինութիւնն յանձնուած էր Նորին ազնուաշուք Վսեմութեան ճարտարութեան, իմաստութեան ու մանաւանդ գործունէութեան։

Վերջապէս, այս արկածք այնպիսի մասնաւոր բնութիւն մ՚ունին, որ թէպէտ զատ զատ առնլով աշխարհի ամենէն հասարակ դէպքերը կրնան համարուիլ,—մանաւանդ ծերունւոյ մը համար,— բայց իրենց կէս-տասնեակ կամ կէս-երկոտասնեակ ամբողջութեան մէջ, կրնան դէպքերու —կամ լաւ եւս՝ միջադէպերու— կանոնաւոր շարք մը համարուիլ՝ մեծագոյն դէպքերէ կամ միջադէպերէ զուրկ կարճաւոր պաշտօնավարութեան մը համար։

Եւ ի՞նչ են այս այնչափ հասարակ արկածներ։

1. Ժամանակագրական կարգաւ խօսելով, առաջին պարագայն կրնայ Հայերն ալ հետաքրքրել։ — Եւ այս առթիւ դիտելի է որ Ն. Վսեմութեան Կ. Պոլիս գալուն պէս, իւր անձին վրայօք ծագած առաջին խնդիրն էր իւր խնամութիւն հայ գերդաստանի մը հետ, որով հաստատեցաւ թէ Տիկին Էտ. Թօրնդըն աշխարհի ամեն կողմը ցրուեալ

—)(59)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԵՐՆ

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՓԱՐՍԱԽ
ԾՈՎԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ Ա.
ՀՆԴԻԿ ՈՎԿԷԱՆ

Անգամ մ՚որ մեր ծովերուն մէջ հասնինք, յայնժամ կը տեսնենք ի՛նչ կը թելադրէ մեզ խոհեմութիւնն։ Իսկ այժմ չեմք կրնար բան մը ըսել, վասն զի չեմ յուսար որ Նըմօյ նաւապետ թոյլ տայ մեզ երթալ որս ընել Մալապարի կամ Քորոմանտէլի ծովեզերաց վրայ՝ ինչպէս Նոր-Կինէայի անտառներուն մէջ։

—Չե՞նք կրնար սպասել նորա թոյլտուութեան»։

Պատասխան չտուի Քանատացւոյն այս խօսքին, վասն զի չէի ուզեր վիճաբանել։ Իմ փափաքս էր մինչեւ ցծայր օգուտ քաղել զիս Նօթիլիւսի մէջ ձգող բաղդին դիպուածներէն։

Քէլինկ կղզին անդին մեր ընթացքը թուլցաւ։ Միանգամայն առաւել բմահաճական եղաւ, մեզ յաճախ ի մեծ խորութիւններ իջուցնելով։ Քանիցս անգամ կոր մակարդակներ գործածուեցան, զորս ներքին լծակներ կրնային շեղակի զետեղել Նօթիլիւսի ծփական գծին վրայ։ Այսպէս մինչեւ երկու երեք հազարամեթր գնացինք, բայց առանց երբէք ստուգելու այդ Հնդիկ ծովուն խորերն, որոց չեն կրցած հասնիլ տասն-երեք հազար մեթր երկայնութիւն ունեցող խորաչափք։ Գալով ստորին խաւերուն ջերմութեան կամ պաղութեան վիճակին, ջերմաչափն անփոփոխապէս զրոյէն չորս աստիճան վեր ցոյց տուաւ։ Դիտեցի միայն թէ, վերին խաւերուն մէջ, ջուրը միշտ աւելի պաղ էր ծանծաղուտներուն վրայ՝ քան խորայատակ ծովուց մէջ։

Յունվար 15 ին, Ովկէան բացարձակապէս ամայի լինելով, Նօթիլիւս ցերեկն անոր երեսին վրայ անցուց, իւր հզօր պտուտակաւ ծաղկելով կոհակներն եւ զանոնք ի մեծ բարձրութիւն ցայտեցնելով։ Ո՞վ այս վիճակին մէջ տեսնողն ի՛նչպէս անհեթեթ կիտազգի մը չկարծէր։ Նոյն աւուր մեծ մասը գարատափին վրայ անցուցի։ Ծովուն կը նայէի, եւ ոչինչ կը տեսնէի հորիզոնին վրայ։ Միայն՝ ժամն իրիկուան չորսին միջոցներն՝ երկայն շոգենաւ մը նշմարեցի որ դէպ յարեւմուտք կ՚երթար։ Կայմերը տեսնուեցան վայրկեան մը, բայց նա չէր կրնար տեսնել զՆօթիլիւս, ջուրին երեսէն քիչ վեր լինելուն պատճառաւ։ Խորհեցայ որ այն շոգենաւը Բէնէնսիւլէր է։ Օրիանթալի գծին կը վերաբերէր, որ Սէյլան կղզիէն Սիտնէ կը բանի Ճորճ հրուանդանն եւ Մելպուրն հանդիպելով։

Իրիկուան ժամն հինգին, նախ քան զայն արագ վերջալոյսն որ ցերեկը գիշերին կը կապէ արեւադարձական գօտիներուն տակ, Քոնսէյլ եւ ես զմայլեցանք հետաքրքրաշարժ տեսարանով մը։

Կենդանի մը կայ, որոյ հանդիպումն, ըստ հնոց, բարեբաղդութեան նշան էր։ Արիստոտել, Աթէնէոս, Պլինիոս, Օպպիանոս հետազօտութեան նիւթ ըրած էին նորա ճաշակներն, եւ Յունաստանի ու Իտալիոյ գիտնոց բովանդակ բանաստեղծութիւններն սպառած էին նորա նկատմամբ։ Նօթիլիւս եւ Պօմփիլիւս կոչեցին զայն։ Բայց արդի գիտութիւնը չվաւերացուց նոցա այս անուանակոչումն, եւ այդ կակղամորթ այժմ Արգոնաւորդ կամ Նաւախեցի անուամբ ծանօթ է։

Ով որ հարցնէր Քոնսէյլի, կրնար այդ բարի տղէն ուսնիլ թէ կակղամորթաց ճիւղն հինգ դասուց կը բաժնուի, թէ առաջին դասն, այն է գլխոտանեաց դասն, որում պատկանողները մերթ մերկ են, մերթ խեցապատեան, երկու ընտանիք կը պարունակէ, կրկնախռիկեանք եւ քառախռիկեանք, որք իրենց ականջներուն կամ խռիկներուն թուովը կ՚որոշուին իրարմէ. կրկնախռիկեանց ընտանիքն երեք տեսակ կը պարունակէ, նաւախեցի, կաղամար եւ սեպէ, իսկ քառախռիկեանց ընտանիքը մէկ տեսակ կը պարունակէ, այն է խորշխորշեան։ Եթէ այս անուանակարգէն յետոյ, ըմբոստ միտք մը շփոթել ուզէ նաւախեցին, որ կոտոշաւոր է, խորշխորշեանին հետ, որ ճանկաւոր է, չկրնար չքմեղել։

Արդ, այդ նաւախեցեաց վտառ մ՚էր որ կ՚ուղեւորէր յայնժամ Ովկէանի երեսը։ Կրնայինք համրել հարիւրներով։ Թուբերկըլաւոր նաւախեցեաց տեսակէն էին, որ Հնդկային ծովերուն յատուկ է։

Այդ գեղատեսիլ կակղամորթք յետսաբեւակի կը քալէին իրենց տեղաշարժ խողովակին միջոցաւ, յորմէ դուրս կը վանէին իրենց ծծած ջուրը։ Իրենց ութ ճանկերէն վեցն, որ աւելի երկայն էին եւ բարակ, ջուրին վրայ կը ծփային, իսկ միւս երկուքն, որք կլոր էին ձեռնածեւ, հովուն դէմ պարզեալ էին թեթեւ առագաստի նման։ Որոշապէս կը տեսնէի իրենց պարուրաձեւ և վէտ վէտ պատեանը, զոր Քիւվիէ իրաւամբ գեղեցիկ մակոյկի մը նմանցուցած էր։ Եւ արդարեւ ճշմարիտ նաւակ մ՚էր։ զինքն արտադրող կենդանին կը կրէր, առանց անոր կպչելու։

«Նաւախեցին ազատ է իւր պատեանէն դուրս ելնելու, ըսի Քոնսէյլի, բայց չելներ երբէք։

—Նըմօյ նաւապետին պէս, պատասխանեց Քոնսէյլ յոյժ դիպողաբար։ Այս պատճառաւ աւելի լաւ կ՚ընէր Նաւախեցի անուանել զիւր նաւ։»

Մէկ ժամու չափ Նօթիլիւս ծփաց այդ կակղամորթաց հոյլին մէջ։ Յետոյ չեմ գիտեր ի՛նչ յանկարծական երկիւղ բռնեցան։ Իրենց առագաստները մէկանց ամփոփուեցան, ճանկերը ներս քաշուեցան, մարմինները կծկեցան, խեցիները կռնակի վրայ դառնալով փոխեցին իրենց ծանրութեան կեդրոնն, եւ ողջոյն նաւախումբն աներեւոյթ եղաւ ջուրերուն տակ։ Այս ամեն գործողութիւն հազիւ վայրկեան մը տեւեց։ Երբէք տորմիղ մը նաւերն այսչափ միասնօրէն գործած չէին։

Նոյն պահուն գիշերը հասնեց յանկարծ, եւ ծովուն ալիքներն, որք հազիւ կը բարձրանային հովէն, խաղաղապէս երկնցան Նօթիլիւսի կամարաձեւ գօտիներուն տակ։

Հետեւեալ օրը, յունվար 26, հասարակածը կը կտրէինք ութսուն-երկու երրորդ միջօրէականին տակ, եւ նորէն հիւսիսային կիսագնտին մէջ կը մտնէինք։

Նոյն օրը գեղաղաց սոսկալի վոհմակ մ՚ուղեկից եղաւ մեզ։ Ամենէն գազանք, որք կը վխտան այդ ծովուց մէջ եւ յոյժ վտանգաւոր կ՚ընեն զանոնք։ Փիլիփ կոչուած գեղաղներ թուխ կռնակով եւ ճերմակ փորով, տասն-մէկ շար ակռաներով, ակնաւոր գեղաղներ, որոց վզին վրայ ճերմակ շրջանակով պատած մեծ բիծ մը կայ սեւ, որ աչքի կը նմանի. գեղնբար գեղաղներ կլոր ցռուկով եւ սեւորակ բիծերով։ Շատ անգամ, այս հուժկու կենդանիք դահճին ապակեայ պատուհանին վրայ կը յարձակէին այնպիսի ուժգնութեամբ մը որ քաջալերական չէր։ Նետ Լանտ չէր կրնար յայնժամ ինքզինք զսպել։ Կ՚ուզէր ծովուն երեսն ելնել եւ զարնել զայդ ճիւաղներ, մանաւանդ էմիսոլ կոչուած գեղաղներն, որոց երախը միակտուր ակռաներու շարերով սալարկեալ է, եւ յաղթամարմին վագրախայտ գեղաղներն, հինգ մեթր երկայնութեամբ, որք մասնաւոր յամառութեամբ մը կը գրգռէին զայն։ Բայց, շատ չանցած, Նօթիլիւս իւր արագութիւնն աւելցնելով դիւրաւ ետ թողուց այդ շնաձկանց ամենէն արագընթացներն իսկ։

Յունվար 27 ին, Պէնկալայի ընդարձակ ծովածոցին բերանը, քանի մ՚անգամ, զարհուրելի տեսարան, մարդկային դիակներու հանդիպեցանք, որք կը ծփային ծովուն կոհակաց վրայ։ Հնդկական քաղաքաց մեռեալներն էին, զորս Գանգէս կը քշէ կը տանի մինչեւ ծովուն բացերն, եւ զորս անգեղք, երկրին միակ մեռելաթաղները, տակաւին չէին կրցած ամբողջապէս ուտել։ Բայց գեղաղք չէին դանդաղիր օժանդակել նոցա տխուր պաշտօնին։

Իրիկուան ժամն եօթնին միջոցները, Նօթիլիւս, կէս մխրճեալ, կաթնեղէն ծովու մը մէջ նաւարկեց։ Ովկէանի համատարածը, մինչեւ յանտեսանելի հեռաստան, կաթնացեալ կը թուէր։ Լուսնոյ ճառագայթներուն արդի՞ւնքն էր։ Ո՛չ, վասն զի լուսինն՝ հազիւ երկօրեայ լինելով դեռ հորիզոնին տակ կը կորսուէր արեւուն ճառագայթից մէջ։ Համայն երկինք, թէեւ աստեղաց նշոյլներէն լուսաւորեալ, սեւ հակապատկեր մը կը ձեւացնէր ջուրերուն սպիտակութեան դէմ։

Քոնսէյլ չէր կրնար հաւատալ իւր աչացը, եւ ինծ կը հարցնէր այս նորանշան երեւութին պատճառները։ Բարեբաղդաբար կրնայի պատասխանել նմա։

«Կաթնեղէն ծով կոչուածն է, ըսի նմա, ընդարձակ տարածութիւն սպիտակ կոհակաց, որ յաճախ կը տեսնուի Ամպուանի ծովեզերաց մօտերը։

(Շարունակելի)

հայ գերդաստանի մը մէկ ճիւղին կը վերաբերի եղեր։ Արդ, Սըր Էտուարտ, Կ. Պոլիս ժամանելէն քիչ ետք, Գում-Գաբուի Պատրիարքարանը գնաց ի փոխադարձ այցելութիւն Հայոց Ամեն. Ս. Պատրիարքին։ Տիկին Դեսպանուհին կ'ընկերանար իրեն։ Բայց, դեսպանական կառքը Մայր-Եկեղեցւոյ փողոցն հասնելուն պէս, ձիերը խրտչելով ճամբուն անհարթ վիճակէն, որոյ սալայատակները, տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը, ճշդիւ նոյն օրը կը նորոգուէին։ Տիկին Էտուարտ շատ վախցաւ, և չուզեց կառքէն իջնել, որով դեսպանը միայն ներկայացաւ Ս. Պատրիարք Հօր։

2. Քիչ ետք Վսեմ. Դեսպանը ձիով Օրթա-Գիւղէն անցած պահուն, շուները կատաղի յարձակում մ'ըրին ձիուն—կամ հեծելոյն—վրայ. Ն. Վսեմութիւն վար ինկաւ, և ա'յնչափ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ, որ Կ. Պոլսէ հեռագրեցաւ Լոնտոնի լրագրաց թէ, այս միջադէպ ժամանակի մը համար կը յետաձգէր Ն. Վսեմութեան յանձնուած գործոց տնօրինութիւնը։

3. Ժամանակ մը ետք, մինչ Ն. Վսեմութիւն Վոսփորէն վար կ'իջնէր, այնչափ տարիներէ հետէ անվտանգ բանող դեսպանական գեղեցիկ և ընտիր շոգեմակոյկը խանգարեցաւ ծանրապէս, և այն՝ Վոսփորի ամենէն յորձանուտ մէկ կէտին վրայ, Առնաւուտ գիւղի հռչակաւոր հոսանքին մէջ տեղը, այնպէս որ ո՛չ ոք կրնայ համարձակիլ գուշակելու շոգեմակոյկին և իւր անգին պարունակութեան ճակատագիրն, եթէ շրջակայներէն անմիջական օգնութիւն չհասնէր։

4. Չորրորդ միջադէպը սերտ առնչութիւն ունի Էտիմպըրկի Դքսին ու Ճորճ Իշխանին ի Կ. Պոլիս այցելութեան առթիւ, որոյ յաջողութեան աստիճանն ու հաւանականութիւնը քանի քանի օրեր ընդհանուր մտադրութեան առարկայ դարձած էին աստ և յԵւրոպա։ Սըր Էտուարտ Լոնտոն կը գտնուէր երբ Միջերկրականի անգլ. նաւատորմին հրամանատարը ձեռնարկեց այս այցելութեան։ Իւր կառավարութեան հրահանգաց համեմատ, Կ. Պոլսոյ անգլ. դեսպանը փութաց գալ Կ. Պոլիս ներկայ գտնուելու անգլիացի Իշխանաց այցելութեան։ Խոհեմութեան մեծ փորձ մ'էր որ տուաւ Ն. Վսեմութիւն, 24 կամ 48 ժամ առաջ մեկնելով Լոնտոնէ. զի Օտէսա հասնելուն պէս, փախցուց ռուսական շոգենաւն որով Վոսփոր պիտի գար։ Մայրաքաղաքիս ռուս Դեսպանն հեռագրած էր Օտէսա, ամեն դիւրութիւն ընծայել իւր անգլիացի պաշտօնակցին շոգենաւ նստելուն։ Այս քաղաքավարական տնօրինութեան ծանուցանելուն հետ մէկտեղ, ռուսական շոգենաւուն Օտեսայէ մեկնիլն առանց իւր մէջ ունենալու զՍըր Էտուարտ Թօրնթըն, թէև յատուկ դիտման մը չէր կրնար վերագրուիլ, բայց նաև ուշադրութենէ չէր կրնար վրիպիլ. զի կարելի էր որ Վիքթօրիա Թագուհւոյն որդին և Թոռը Կ. Պոլիս հասնէին՝ առանց անգլիացի դեսպան մը գտնելու։ Բարեբախտաբար, Վսեմ. Դեսպանն, ինչպէս ըսինք. հեռատեսութիւն ունեցած էր 24 կամ 48 ժամ առաջ մեկնելու բրիտանական ոստանէն, որով այդ կարի անհաճոյ անպատեհութիւն տեղի չունեցաւ։

5. Վերջապէս, Ն. Վսեմութեան մեզ'է բաժնուած օրն, անգլիական սքանչելի մարտանաւն Սըփըրպ, որ կը տանէր զՆ. Վսեմութիւն, ծա'ր վտանգ մ'անցուց Վոսփորի մէջ, Պէյքօզի հանդէպ բախուելով սրընթաց հոսանքէն, և դէպ ի ցամաք մղուելով, ուր պիտի խրէր անտարակոյս եթէ զգուշութեան անմիջական միջոցներ ձեռք չառնուէին։ Անգլիացի Նաւապետաց Վոսփորէ անցնելու պահուն գործած սխալներն առանձին կարգ անցած են։ — Սըր Էտուարտ հեռի չէր եղելութեան վայրէն երբ, ինչպէս բաց կը յիշեն ընթերցողք, Մարմարայէն եկող անգլ. շոգենաւ մը, անհասկնալի յամառութեամբ մ'ընթանալով Շիրքէթի շոգենաւու մը վրայ, քիչ մնաց որ պիտի ընկղմէր զայն, իւր քանի մը հարիւր անձաբեկ ուղեւորներով, եթէ չլինէր Շիրքէթի ճարտար և երկայնամիտ նաւապետին աչալրջութիւնը։—Բայց և այնպէս, ևս քան զևս զարմանալի է որ Սըփըրպի պէս առաջնակարգ շոգենաւու մը առաջնակարգ նաւապետն իւր ազգակցաց սովորական սխալներէն մին կրկնելու փորձութենէն բռնուած լինի ճշդիւ նոյն պահուն որ իւր մէջ կը գտնուէր մեծարգ. Դեսպանն, հանգչելով այնչափ տարիներու պաշտօնավարութենէ մը։

Ի վերջոյ, պէտք է դիտել տանք թէ, Լոնտոնի լրագրերուն կարծեաց նայելով, Սըր Էտ. Թօրնթընի դեսպանութիւնն ի Կ. Պոլիս «յաջողութիւն» մը չէ եղած։ Բայց թէ վերոգրեալ միջադէպերն ո՛ և է դեր մ'ունեցա՞ծ են այս յաջողութեան կամ անյաջողութեան գլխոյն մէջ, ա'յնպիսի փափուկ խնդիր մ'է, որոյ վրայ ամեն մարդ ազատ է իւր ճաշակին համեմատ կարծիք մը կազմել։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

Խասգիւղի քարոզիչ հանգուցեալ Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսի Օծման եւ Թուղարկաւորութեան հանդէսը վայելուչ շքով կատարուեցաւ շաբաթ առաւօտ, Թաղին Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն մէջ, ի ներկայութեան բազմաթիւ եկեղեցականաց և խուռն բազմութեան ազգայնոց։ Կէտիկ փաշայի քարոզիչ Արժ. Յովհաննէս վարդապետ Արշարունի հանդիսաւոր պատարագմատոյց առաւօտուն։ Օծման արարողութիւնը կատարեցին Գեր. Սիմէոն Եպիսկոպոս Սեֆերեան և Գեր. Հմայեակ Եպիսկոպոս Դիմաքսեան։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը թէև կը փափաքէր եւ խոստացած էր ներկայ գտնուիլ, սակայն յանկարծական տկարութիւն մ'ըզգալով, ակամայ հարկադրեցաւ բացակայիլ։ Ամեն. Խորէնեան Հայրիկ իւր կողմէ փոխանորդաբար ղրկած էր Այվազեան Արժ. Սահակ վարդապետը։ Ներկայ էին նաեւ Արժ. Եղիշէ վարդապետ Այվազեան, Իգնատիոս վարդապետ Շիշէճեան, Բազմաշայի քարոզիչն և երեսունի չափ քահանայք։ Գեր. Դիմաքսեան Սրբազան խօսեցաւ դամբանականն, և ամեն Ս. Պատրիարքի հայրական ողջոյններն ու մխիթարութիւնն հաղորդելէ յետոյ, հանգուցելոյն կենսագրութիւնն ըրաւ համառօտակի։ Ցայտնեց թէ Գրիգորիս Եպիսկոպոս 1810ին ծնած է ի Լանկա և 1846ին վարդապետ ձեռնադրուած. հինգ տարի քարոզչութիւն ըրած է յԵնի-գաբու. տասը տարի առաջնորդութիւն յԱրաբկիր և հինգ տարի ալ յԱգր. Պոլիս. ի վերջոյ Խասգիւղի քարոզչութիւնը վարած է տասն տարի։ Հանգուցեալ սրբազանն ազգային զանազան պաշտօններու հետ, բազում տարիներ վարած է նաեւ Ազգ. Երեսփոխանութիւն։

Ժամը 5½ին կատարուեցաւ յուղարկաւորութեան հանդէսն և Հոգելոյս Սրբազանի մարմինը փոխադրեցաւ Թաղին գերեզմանատունն ու ամփոփուեցաւ Յովհաննէս վարդապետի Թաղը։ Շուրջ 2000 հոգւոյ բազմութիւն մը, յոր կը նշմարուէին Յոյներ և Հրեաներ, ընկերացան դագաղին մինչեւ ի գերեզման։

Ըստ առաջարկութեան Ելեւմտից Տեսչութեան և որոշմամբ Քաղ. Ժողովոյ, Պատրիարքարանի բարապանաց Թուոյն վրայ աւելցան նաեւ երկու բարապանք որք միանգամայն ազգային տրոց հաւաքչութեան պաշտօնը պիտի կատարեն և երկու ամիսն անգամ մը տեղեկագիր մը պիտի մատուցանեն Ազգ. Վարչութեան, նշանակելով այն ազգայնոց անուանքն, որք իրենց տուրքը չեն վճարած, ի պարտ ու պատշաճ տնօրինութիւն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ
Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՅԱՐԵՒ. ՌՈՒՄԷԼԻ

Այն շրջաբերականաւ զոր, ինչպէս արդէն ծանուցինք, Բ. Դուռը կը պատրաստէր մեծ Տէրութեանց ուղղել ի մասին պուլկարական խնդրոյն, պիտի բողոքէ սա իրողութեան դէմ, թէ Խնամակալութիւնն ստիպեր է Արեւելեան Ռումէլին մասնակցիլ մեծ Սոպրանիէին համար կատարուած երեսփոխանական ընտրութեանց։

Շրջաբերականը կը յարէ թէ այս մասնակցութիւն հակառակ է Պէրլինի Դաշնագրոյն ինչպէս նաեւ 1886 ապրիլ 5ի պայմանագրոյն, հետեւաբար կայս. կառավարութիւնը չկրնար օրինաւոր նկատել կատարուած ընտրութիւնները։

Պուլկարիոյ եւ Արեւ. Ռումէլիի ամեն կողմն ի նպաստ Աղեքսանդր իշխանին երեւցած շարժումը սաստկանալու վրայ է։ Մանաւանդ յԱրեւ. Ռումէլի, իշխանին դէմ ուղղեալ Թշնամական ակնարկութիւն մը, նոյն իսկ մասնաւոր խօսակցութեանց մէջ, ոճիր մը կը նկատուի։

Անցեալ կիւրակէ ընտրուած երեսփոխանաց մեծամասնութիւնն համակիր է իշխանին որոյ անուան յիշատակութիւնը կը շարունակուի եկեղեցեաց մէջ։

Սոֆիայէ կը գրեն թէ Աղեքսանդր իշխանի վերընտրութիւնն անխուսափելի կը նկատուի։ Խնամակալութիւնն անկարող է դիմադրելու ժողովրդական զգացման որ կ'արտայայտուի յարաճուն սաստկութեամբ, եւ չպիտի կրնայ արգելուլ Թիրնովայի ազգային մեծ ժողովն՝ հակառակ Բաուլպարս զօրավարին տուած ազդարարութեանց իշխանին վերադարձը քուէարկելու։ Եթէ Տէրութիւնք մերժեն վաւերել Աղեքսանդր իշխանի ընտրութիւնն, յանժամ Սոպրանիէն պիտի ընդունի Ռուսիոյ ընտրելին, սակայն այնպիսի պայմաններով զորս ո՛չ այդ եւ ո՛չ միւս Տէրութիւնք չեն կրնար ընդունիլ, ըստ որում այդու առ ոչինչ դրած պիտի լինին Պէրլինի Դաշնագիրը։

Եթէ գործերն այդ կէտին հասնին պուլկար երեսփոխանք հաստատապէս որոշեր են բնաւ իշխան մը չընտրել, հետեւանաց բոլոր պատասխանատուութիւնը թողլով Եւրոպիոյ վրայ եւ պիտի հրաւիրեն իրենց ընտրողները չճանչնալ որ եւ է իշխան որ Ռուսիոյ կողմէ ցոյց տրուած լինի իրենց, ըստ որում Պէրլինի Դաշնագրոյն զօրութեամբ «Պուլկարիոյ իշխանը պէտք է ազատօրէն ընտրուի պուլկար ազգին կողմէ։»

Փիլիպէէն հոկտ. 1 Թուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն.

Երեկուընէ ի վեր տարօրինակ զրոյց մը կը շրջի հիւպատոսական շրջանակաց մէջ։ Անգլիոյ հիւպատոսարանին մէջ կը հաւաստեն թէ Արեւ. Ռումէլիի Նախկին կուսակալ Ալէքօ փաշա տրամադիր է ընդունիլ Պուլկարիոյ «առժամեայ իշխանի» տիտղոսը, եւ վարել զայդ պաշտօն մինչեւ որ մեծ Տէրութիւնք համաձայնին մեծ Սոպրանիէին ներկայելի վերջնական ընտրելոյն վրայ։ Միեւնոյն շրջանակաց մէջ կը կարծուի թէ, այս խորհուրդ զոր Սոֆիայի մէջ կը պաշտպանէ Խնամակալ Պ. Մուդքուրոֆ եւ Լոնտոնի մէջ Լորտ Սալըզպըրի, արդէն ստացած է.. Իտալիոյ հաւանութիւնը։ Միւս Տէրութիւնք տակաւին կարծիք յայտնած չեն այս կարգադրութեան մասին, որ նախատեսուած չէ Պէրլինի Դաշնագրով։

—Ազգային մեծ ժողովոյն համար ընտրեալ երեսփոխանաց մէջ, Փիլիպէ քաղաքը պատիւ ունի հաշուելու սայլորդ մ' Իվան Արապաճի եւ մսավաճառ մ' Թարնէֆ անուն. բաց ի Պ. Պ. Ստամպուլոֆէ եւ Ռատոսլավոֆէ, միւս ընտրեալք կամ առանց արհեստի մարդեր են եւ կամ գրել կարդալ չեն գիտեր։ Բաց աստի, անշարժ կալուած մը չունին, որ հակառակ է օրինաց։

Թուրք եւ յոյն բնակիչք կ'սպասեն որ Բ. Դուռն ազդուապէս բողոքէ մեծ Սոպրանիէի ընտրութեանց համար Արեւ. Ռումէլիի մասնակցութեան դէմ։ Այսպիսի զեղծման մը ի գործ դրուիլը լիովին կը հաստատէ Արեւ. Ռումէլիի միութիւնն ընդ Պուլկարիոյ։

Մայրաքաղաքիս պաշտօնական աղբերաց հասած տեղեկութեանց նայելով, Պուլկար Խնամակալութիւնն ու կառավարութիւնը մեծ անձկութեան մէջ կը գտնուին եղեր, երկնչելով թէ մի՛ գուցէ ռուս զօրաբանակք անմիջական կերպիւ գրաւեն իրենց երկիրը։ Խնամակալութեան անդամք Տէրութեանց ոմանց Սոֆիայի ներկայացուցչաց դիմելով խնդրեր են որ այս ծանրակշիռ պատահականութիւնն հաղորդեն իրենց կառավարութեանց և փութանակի խորհուրդ հարցանեն թէ Խնամակալութիւնն ի՛նչ ընթացք պարտի բռնել այս վտանգն արգիլելու համար։

Ըստ նոյն տեղեկութեանց, որոց արձագանք կը լինի Լ. Հէրալտ, Ռուսաց կողմէ ձեռք առնուած զինուորական միջոցները ցոյց կուտան թէ այդ Տէրութիւն հաստատապէս որոշած է գրաւել զՊուլկարիա։ Այս գրաւման համար կազմ եւ պատրաստ գտնուող զօրաց կ'ընկերանայ եղեր զինուորական վարչութիւն մը։

Արեւ. Ռումէլիի Հասքէօյ գաւառակէն կը գրեն թէ անցեալ կիւրակէ, երեսփոխանական ընտրութեանց օրը, Պալաբոֆ և Վարբձարոֆ հարիւրապետք՝ սուսերամերկ և հարիւրի չափ ոստիկանաց ու զինուորաց գլուխ անցած, անխղճաբար ծեծեր են զՊ. Պ. Բաքալոֆ, Թոնչէֆ և տեղւոյն չահայաներն։ Այս պարոնայք այն աստիճան սաստիկ տանջանաց ենթարկուեր են որ բժիշկներն յոյսերնին կտրեր են։ Հակառակ այս միջոցներուն, ընդդիմադիր կուսակցութիւնն յաջողեցուցեր է իւր ընտրելիները. զայս տեսնելով, [illegible]ներու պետ Սթէֆան Տիմոֆ իւր մարդոց հետ ընտրական պաշտօնատան վրայ յարձակելով, քուէտուփերը խորտակեր և քուէթուղթերը պատռեր է։

Պուլկարիոյ օսմանեան պատուիրակ Կատպան էֆէնտի շաբաթ օրը Սոֆիա ուղեւորեցաւ Կ. Պոլսոյ ճամբով։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ ԵՒ ԱՍՏԻՃԱՆՔ

Կայսերական հրամանաւ՝

Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Սպարապետի Դրան առողջապահական դիւանի քարտուղարներէն Վարըֆ պէյի։

Սանիյէ Միւթէմայիզ աստիճան՝ Պէլկրատի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Մարգարեան էֆէնտիի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Նիշի օսմանեան հիւպատոս Նաջիմ պէյի։

Սալիսէի աստիճան՝ Պէլկրատի օսմանեան դեսպանատան Թարգման Մեմուրեան էֆէնտիի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Տրոց վարչութեան դիւանապետ Սալիտ պէյի։

Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Պէլկրատի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Մաշմուտ Նէտիմ պէյի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Վճռաբեկ ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Եօրկաքի էֆէնտիի և Թալաթ պէյի։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Կ'երեւի թէ Եւրոպական դիւանագիտութեան ուշադրութիւնը Պալքաններէն Նեղոսի ափունքը պիտի դառնայ։ Կ'ըսուի արդարեւ, առանց ստուգութիւնն երաշխաւորելու, թէ Տէրութիւնք ոմանք կարծեաց փոխանակութիւններ ըրեր են ի մասին եգիպտական խնդրոյն։ Ֆրանսա՝ հաւանութեամբ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ աջակցութեամբ պահանջեր է Անգլիայէն իւր զօրքն հեռացնել Եգիպտոսէ։ Լոնտոնի Դահլիճն, ի պատասխանի, յայտարարեր է թէ Եգիպտոսի մէջ իւր ստանձնած պաշտօնն ի գլուխ հանած չէ տակաւին։

Թայմզ իւր երէկի խմբագրականաւ հետեւեալ տողերը կը գրէ եգիպտական խնդրոյն վրայ.

«Եգիպտոսի նկատմամբ Անգլիոյ բռնած փառասիրական ընթացքը պատճառ եղած է Արեւելից մէջ իւր ունեցած ազդեցութեան նուազման եւ Ֆրանսայի իրեն հետ թշնամանալուն։

«Անգլիա քանիցս թէ՛ պաշտօնապէս և թէ՛ վերջնական կերպիւ յայտարարեց թէ իւր զօրքեր Եգիպտոսէ պիտի հանէ, սակայն ցարդ չգործադրեց իւր այդ խոստումն և գործադրութեան սկսելու կամք ունենալն ալ գործնական կերպիւ չհաստատեց, որով Ռուսիոյ ոտնձգութեանց դէմ իւր տարած ջանքերն ապարդիւն մնալու վրայ են։

«Եթէ Անգլիա անկեղծօրէն շարժէր, այս տեսակ պարագայից մէջ անտարակոյս պիտի վայելէր Ֆրանսայի աջակցութիւնն և իւր այժմեան վիճակին չպիտի ենթարկուէր։

«Անգլիա մինակ մնացած է. Իւր ազդարարութիւնք ու յայտարարութիւնք անլսելի կը մնան և առանց պատճառի է իւր բռնած տարօրինակ ընթացքն։

«Ֆրանսա ոչ մէկ կերպիւ կը հաւանի որ Անգլիա տիրէ Եգիպտոսի։

«Ֆրանսա կը փափաքի իրաց նախկին վիճակի վերահաստատման յԵգիպտոս որոյ վրայ բոլոր Տէրութիւնք հաւասարապէս իրաւունք ունենան։

«Անգլիա ցորչափ շարունակէ իւր անուղիղ ընթացքը, Ֆրանսա երբեք չպիտի միանայ իրեն հետ։»

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Առողջապահական վարչութիւնն հոկտ. 4/16 Թուով հետեւեալ շրջաբերական հեռագիրն ուղղած է իւր կայարանաց.

Հնտախտ ծագած լինելով նաեւ ի Մալակա (Սպանիա), հոկտ. 8 էն յետոյ այդ գաւառի ծովեզերքէն մեկնող նաւերը տասնօրեայ քարանթինայի ենթարկուած են զոր պիտի մաքրեն Ափրիկեան Տրիպոլոյ, Փաշա-Լիմանի (Վալօնա), Պէրութի կամ Քլազոմէնի մաքրանոցաց միոյն մէջ։

Առողջապահական վարչութեան պաշտօնեաներէն Բասրի էֆէնտի և Նուրի պէյ որք Ագր. Պոլիս ղրկուած էին, Մուսթաֆա-Փաշայի սահմանագլխոյն վրայ պէտք եղած առողջապահական միջոցները ձեռք առնլու համար, մայրաքաղաքս վերադարձան, տասնօրեայ քարանթինա մը հաստատելէ յետոյ յիշեալ սահմանագլխին վըրայ։

Այս առթիւ կը խորհուի նաեւ մաքրանոց մը հաստատել անդ, Արեւ. Ռումէլիի ճամբով եկող ուղեւորաց համար. այս մաքրանոցի շինութեան ծախք հաշուուած է 900 ոսկի։

Չորեքշաբթի գիշեր ատաղձաբարձ առագաստանաւ մը որ Պուրկազէն կուգար և մէջը 13 հոգի կը գտնուէին, Սեւ ծովու վրայ փչող սաստիկ հովէն շրջելով, ընկղմեցաւ Քարապուռնի և Ենիքէօյի միջեւ, եւրոպական եզերաց մօտ։ Քարապուռնի ազատարարաց կայարանի պետն արկածի վայրը փութալով ազատեց նաւուն մէջ գտնուող անձինքն. յետ որոյ տեղեկագիր մը պատրաստելով ազատուող նաւաստեաց միոյն յանձնեց, ծովեզրէն մինչեւ Քիլիոս տանելու համար։ Կէս գիշերը 1 ժամ անցած, նաւաստին Քիլիոս հասաւ ուր նաւապետ Բալմէր՝ ազատարարաց կայարանի պետն՝ իմանալով որ ընկղմեալ նաւը Պուրկազէն կուգար որ վարակեալ նաւահանգիստ մ'է, թոյլ չտուաւ նամակաբերին իւր տունը մըտնել. այս վերջինն Հաֆըզ անուն նաւապետին դիմեց որ ամրոցի հրամանատարին միջոցաւ իրողութիւնը ծանոյց ի Գավաք. Քիչ յետոյ, հրաման ղրկուեցաւ թէ, ըստ որում նաւաստին ծովեզրէն գնացած ու ամեն կայարաններն հանդիպած էր, թէ՛ Քիլիոս եւ թէ՛ միւս կայարանք տասնօրեայ քարանթինայի պիտի ենթարկուին։ Հետեւաբար հինգշաբթի առաւօտէն ի վեր զինուորական շղթայ մը հաստատուած է ի Քիլիոս և հսկողութեան ներքեւ առնուած է Հաֆըզ նաւապետին տունը։ Նմանապէս քարանթինայի ենթարկուած են Քարապուռնէն մինչեւ Քիլիոս գտնուած միւս կայարանները։

ԺԱՄԱՆՈՒՆՔ

Անգլիոյ արմատականաց պետ Պ. Չէմպըրլէյն՝ ընկերակցութեամբ իւր երկու եղբարց և երկու քոյրերու եւ Երեսփոխան Պ. Ճէս Քոլինկսի, շաբաթ օրը Մեսաժըրիի [illegible] շոգենաւով մայրաքաղաքս հասան և ուղղակի Բերա, Օթէլ Ռօյալ պանդոկը գնացին ուր կանխաւ սենեակներ վարձըւած էին իրենց համար։

Նոյնպէս շաբաթ օրը քաղաքս ժամանեցին Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհանուր քննիչ Պ. Սմայթ և Տիկինն որք Եւրոպիոյ ջերմուկները գնացած էին իրենց անձնական առողջութիւնը դարմանելու համար, Տիկին Վուսոս փաշա, և Իզմիրի երեւելիներէն ու գաւառին վարչական ժողովոյ անդամ Նաճէա Հայաթի փաշա։ Ցայտնի է թէ Հայաթի փաշա արտօնատէրն է Իզմիրի ծովախորշին մէջ փոքր շոգենաւներ բանեցնելու մենաշնորհին՝ որոյ վերաբերեալ ինչ ինչ խնդրոց համար եկած է։

Ի մօտոյ մայրաքաղաքս կ'սպասուի Ֆրանսացի ազնուապետական հին գերդաստանի մը ներկայացուցիչ և միապետական երեսփոխան Ռօշֆուքօի դուքսը։

Մարտինի նախորդ կառավարիչ Խօճէր Լութֆի փաշա նախընթաց օր մայրաքաղաքս եկաւ։ Իւր յաջորդը՝ Սալիհ փաշա պաշտօնատեղին կ'ուղեւորի ի մօտոյ։

Ուրբաթ աւուր Սէլամլըքի հանդիսին, որ հակառակ անձրեւոտ օդին սովորական շքով կատարուեցաւ Պէշիկթաշի մզկիթին մէջ, ներկայ էին Թայմզի տիրոջ որդին Պ. Ուոլթըր եւ Տիկինն, ընկերակցութեամբ Թայմզի Կ. Պոլսոյ թղթակից Պ. Կուարաչինոյի, ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդ Քափարէլ գնդապետը, Պ. Ուիլիէմ Թարփօթի և Պ. Լ. Լօրն՝ անդամք Անգլիոյ Խորհրդարանին և այլ բազմաթիւ օտարական այցելուք։

Վեհ. Սուլթանը մզկիթէն ելնելուն, սենեկապետ Էմին պէյը ղրկեց պահականոց ուր կը գտնուէին այցելուք, իւր ողջոյններն հաղորդելու առ Պ. Ուոլթըր և միւս բարձրաստիճան օտարականաց։

Անգլիական դեսպանատան գործակատարը շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Թուրքիոյ եւ Գարատաղի սահմանագլխոյ գծման խնդրոյն առթիւ, այս վերջինը կարգադրութեան նոր առաջարկ մ'ըրեր է, սակայն չգիտցուիր թէ Բ. Դուռն ընդունած է թէ ոչ։

Պելճիական կառավարութեան կողմէ հիւպատոսութիւն մը հաստատուեցաւ Հռոդոս կղզւոյն մէջ եւ հիւպատոս կարգուեցաւ Պ. Վան Տը Վալտէ որոյ պաշտօնը վաւերացուեցաւ Բ. Դրան կողմէ։

Կայս. հրամանաւ Հալէպի պահեստի զօրաց վաշտերն հաղարական զինուորք պիտի բաղկանան։

Մանիսայի պահեստի զօրքերն ի զէն կոչուած լինելով Իզմիր կը ղրկուին, ուստից ցոյց պիտի տրուի անոնց երթալիք վայրը։

Կայս. Նուագածուաց խմբէն չորս նուագածուք Փարիզի Քօնսէրվաթուարը պիտի ղրկուին իրենց արհեստը կատարելագործելու համար։

Ոստիկանութեան նախարար Քեամիլ պէյ, որ ժամանակէ մ'ի վեր հիւանդ էր, բոլորովին առողջացած լինելով շաբաթ օրը իւր պաշտօնի գըլուխն անցաւ։

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն որ Տէրութեան Պիւտճէն հաւասարակշռելու միջոցներուն վրայ կը խորհի, շաբաթ օրը վերստին ի նիստ գումարեցաւ։ Խորհրդակցութիւնք տեւեցին մինչեւ գիշեր. Ներկայ էին նաեւ Դատական և Ելմտական նախարարք։

Անգլիական առժամեայ Նորընտիր դեսպան Սըր Ուիլեէմ Հուայդ յառաջիկայ հինգշաբթի օր մայրաքաղաքս պիտի հասնի։

Կայս. Թանգարանի տնօրէն Համտի պէյ, Իզմիր ըրած վերջին ուղեւորութենէն 60 կտոր զանազան թանկագին հնութիւններ բերած է իւր հետ։ Այս հնութեանց մէկ հատը միայն 60 ոսկւոյ արժողութիւն ունի։

Կառավարութիւնը տեղեկանալով որ Ղալաթիոյ ծովեզերեայ սրճարանք ծովու կողմը դռներ ունին ուր շատ անգամ մակոյկներ մօտենալով յաճախորդ կը հանեն և թէ այս միջոցաւ մաքսախոյսք աղամանդ, րէվոլվէր եւ վնասակար գրեանք կը փախցնեն, մասնաւոր պաշտօնէից ձեռամբ այդ դըռները փակել տուաւ։

Կայս. պալատան բժիշկներէն Միրլիվա Ահմէտ փաշա, որ ժամանակէ մ'ի վեր անկողնոյ կը ծառայէր, շաբաթ օրը մեռաւ։

Ներքին գործոց նախարարութիւնն հեռագրաւ ծանուցած է պէտք եղած գաւառաց, թէ վերջերս եղած այն տնօրինութիւնն որոյ համեմատ Եւրոպական Թուրքիոյ իսլամ ժողովրդեան 18 էն մինչեւ 40 տարեկան արու Թուրք բնակիչք ի հարկէն զինու ներքեւ պիտի կոչուէին, չպիտի գործադրուի առայժմ։

Ելմտական նախարարութիւնը նկատելով որ տասանորդական տրոց ջնջեալ վարչութեան հաշիւներն աւարտած չեն տակաւին, արտօներ է որ մինչեւ որոշեալ ժամանակ մը ամսաթոշակ սըրբուի յիշեալ պաշտօնէից որք գիշեր ցերեկ աշխատելով պարտին հաշիւներն աւարտել։ Ցաւարտ այդ պայմանաժամին պաշտօնեայք ձրիաբար պիտի աշխատին։

Պոլսոյ դերձակներն աղերսագիր մը տալով Մեծ-Եպարքոսին, Եւրոպայէ Թուրքիա ներմուծեալ պատրաստ հանդերձեղինաց մաքսատուրց բարձրացումը խնդրած են։ Աղերսագրոյն պատճէնն հրատարակուած է երէկուան [illegible] մէջ։

Ճէրիտէի-Հաւատիս իւր այս աւուր Թուով մէկ քանի անձանց անուններ կը յիշէ, որք առանց դատարանի վճիռն ստանալու 8-10 տարի նախնական բանտարկութիւն կրած և յետոյ դատաստաննին տեսնուելով ազատ արձակուած են՝ իրրեւ անմեղ։ Թուրք Թերթը Դատական նախարարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այս առթիւ։

Մեծահարուստ պարսիկ վաճառական Հաճի Րիզա էֆէնտի Առեւտրական Համիտիյէ վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդիսին առթիւ 4,500 ոսկւոյ արժողութեամբ գորգեր նուիրեր է յիշեալ վարժարանին։

Եէմէնէն կը գրեն թէ արմտեաց գնոյն բարձրանալուն պատճառաւ, գաւառին այլ և այլ կողմերն հացի օխան 5—6 ղրուշի բարձրացեր է։

Կը յիշուի թէ իտալական [illegible] լրագրոյն ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեցաւ վերջերս. կը ծանուցուի այժմ թէ Ներքին գործոց նախարարութիւնն այդ արգելքը վերցուցեր է, նկատելով որ [illegible] փոխած է իւր լեզուն և նորա Կ. Պոլսոյ Թղթակիցը խոստացած է թէ վնասակար հրատարակութիւնք չը պիտի լինին այսուհետեւ։

Շաբաթ օրը Բերայի Ս. Անթուան եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ իտալական դեսպանատան առաջին Թարգման Պ. Վէնօնիի որդւոյն ամուսնութիւնն ընդ Օր. Լօրի՝ դուստր կայսերական պալատան բժիշկներէն Տր. Քաբօլէօնի։

Պ. Վէնօնիի վկայներն էին՝ իտալական դեսպան Պարոն Կալվանիա եւ Պ. Բօլ Ստէֆանովիչ. իսկ Օր. Քաբօլէօնի վկայք՝ Լոյտի ընկերութեան տնօրէն Պ. Ֆօռնի և վաճառական Պ. Միլ։

Դադարեալ [illegible] լրագրոյ արտօնատէր Սէլամի էֆէնտի իւր տպարանին յատուկ դրօշմաւոր Թուղթեր տպագրած լինելով, իւր վրայ պատասխանատուութիւն հրաւիրած էր. Այս անգամ ամբաստանիչ ատեանն յանցաւոր դատած է զՍէլամի էֆէնտի որոյ դատաստանը պիտի տեսնուի ի մօտոյ Պոլսոյ պատժական ատենին առջեւ։

[illegible] մէջ հրատարակեալ նամակ մը կը բողոքէ Սամաթիոյ Ենի-Մահալլէ Թաղի Հայոց մուխթար Պօղոս էֆէնտիի դէմ եւ նորա պաշտօնանկութիւնը կը խնդրէ. Թուրք Թերթն այս բողոքին վրայ Քաղաքապետութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

Գարաքէօյի կամուրջն այսուհետեւ գիշերները ժամը 8ին պիտի բացուի։

Գասթամօնիի կուսակալին հրամանաւ, գաւառին բնակիչք ձեռնարկեր են խճուղեաց շինութեան համար սկսուած աշխատութիւններն աւարտելու և այս պահուս կ'աշխատին Սաֆրանպօլուի, Պարթընի, Ինէպօլուի և Գասթամօնիի ճանապարհներու շինութեան։ Նոր խճուղի մ'ալ պիտի շինուի Պօլուի և Աք-Շէհիրի միջեւ։

ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

Մնակեան էֆէնտիի խումբը վերջերս մի քանի անգամներ ներկայացուց Տիգրան էֆէնտի Չուխաճեանի Լէպլէպիճի Հօրհօր աղա օբերէթը։ Ժողովուրդն յախուռն դիմեց այդ ներկայացմանց, զի այդ գեղեցիկ երկ՝, որ Արիֆ և Քէօսէ Քէհեայի հետ թէ՛ տեղացի և թէ՛ եւրոպացի ժողովրդեան մեծ համակրութեանն արժանացած է միշտ, բաւական տարիներէ ի վեր չէր ներկայացուած մայրաքաղաքիս մէջ։ Միայն թէ Լէպլէպիճի Հօրհօր աղայի վերջին ներկայացմանց մէջ երաժշտական մեծ թերութիւնք կային և անհերքելի հայազգի մեծանուն հեղինակն ինքն իսկ չպիտի ճանչնար իւր գործն, [illegible], եթէ ներկայ գտնուէր վերջին ներկայացմանց։ Երբ մի քանի տարիներ յառաջ այդ օբերէթները կը ներկայացուէին առաջնորդութեամբ նոյն իսկ հեղինակին, երգիչք առաւել կիրթ էին և խաղն առաւել ճաշակաւ ի հանդէս կ'ածուէր. մինչդեռ այս վերջին ներկայացմանց մէջ երգերն հեռի էին գոհացուցիչ լինելէ, թէ և թատերական տեսակէտով դերասանք լաւ կը կատարէին իրենց դերերը։

Երէկ գիշեր եւս Բերայի Թատրոնին մէջ երկրորդ անգամ տրուեցաւ Լէպլէպիճի Հօրհօր, ի ներկայութեան բազմաթիւ հանդիսականաց որք Պոլսոյ ամեն կողմէն և հեռաւոր արուարձաններէ եկած էին ծափահարելու հայազգի երաժշտապետին երկը։ Ի բաց առեալ երաժշտութեան մասին մեր դիտողութիւնն, պէտք է ըսել թէ դերասանք ընդհանուր ծափահարութեանց արժանացան Տիկին Սիրանոյշ մանաւանդ, Փաթմէ հանումի դերին մէջ, իւր սքանչելի ձայնով և շնորհալի ձեւերով, և Մնակեան էֆէնտի, ճարտար ներկայացմամբ Լէպլէպիճի Հօրհօր աղայի դժուար դերին, կատարեալ յաջողութիւն մ'ունեցան։ Ցաւալի է միայն որ կառավարական հրամանաւ ինչ ինչ փոփոխութիւններ եղած էին խաղին մէջ, մանաւանդ առաջին արարուածի Քեաղըթխանէի մասին մէջ, որ օբէրային գլխաւոր հրապոյրներէն մին էր։

⁂

Կը լսենք թէ Մնակեան Էֆէնտիի խումբը քանի մը շաբաթէն Սէլանիկ կ'երթայ՝ ձմեռն հոն անցունելու համար իւր ներկայացումները։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ
ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Բարիզ, 16 հոկտ.

Պէրլինէն, Վիէննայէն և Բեդրսպուրկէն ստացուած ամեն հեռագիրք և անգլիական լրագրաց հրատարակած տեղեկութիւնք կը հաւաստեն թէ Ռուսիա չպիտի գրաւէ զՊուլկարիա։

Սոֆիա, 16 հոկտ.

Պուլկարական կառավարութիւնը զեկուցագիր մ'ուղղեց մեծ Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն՝ իմացնող թէ կառավարութիւնն, ի նիստ գումարելով Մեծ Սոպրանիէն, որ աւանդապահն է ազգին կամաց, նպատակ ունի նախ ձեռնարկել երեսփոխանաց վաւերացման և ժողովին կազմութեան. այնուհետեւ ժողովս յարաբերութեան մէջ պիտի դնէ Բ. Դրան և մեծ Տէրութեանց հետ՝ ընտրելու համար նոր իշխանը։

Ճիուրճէվօ, 16 հոկտ.

Քաուլպարս զօրավարն, որ Ռուսճուգ կը գտնուի, ստացաւ Զարին պատասխանն իւր ուղղած հարցմանց ի մասին իւր պաշտօնին շարունակութեան։

Զարին նոր հրահանգները կ'երեւի թէ յանկարծական փոփոխում մը չպիտի մտցնեն կացութեան մէջ. աւելի խնդրոյն յետաձգման կողմը կը հակին։

Քաուլպարս զօրավարն երկուշաբթի (այսօր) Սոֆիա պիտի վերադառնայ, հաւանաբար Թրնովայի ճամբով։

ՌՈԹՇԻԼՏԵԱՆ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆ

Ֆրանգֆորդ, 16 հոկտ.

Ռոթշիլտեան գերդաստանին գերմանական ճիւղին պետ Պառոն Մէյէր-Քարլ Ռոթշիլտ մեռաւ այսօր։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵԼՄՏԱՅՈՑ

Բարիզ, 16 հոկտ.

Ելեւմտից նախարար Պ. Սատի-Գառնօ կը պնդէ հրաժարականին վրայ։

ՏՐԷՅՍԻ ԲԱՇԱ

Բարիզ, 16 հոկտ.

Գնդապետութեան աստիճան տրուեցաւ Վեհ. Սուլթանին Թիկնապահ Տրէյսէ փոխգնդապետին։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 6 հոկտ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Պետ. D. Ս րի Գ. Կ.		14 32
Ցորեկային գոցուելէն վերջը	»	14 32
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտեան բացուեցաւ	»	15 1
Բարձրագոյն գին	»	15 1
Նուազագոյն »		14 39
Կէս օրին		14 39

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ		29 30
Այս առաւօտ		31 6
Կէս օր		30 37
Փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա. Պէյի	22
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ. » » »	14 5
» 1865) » 1869) » 1873)	C. » »	15 6

ՈՒՆԻՖԻԷ Եգիպտական

Երէկ երեկոյի գոցուեցաւ	82
Այս առաւօտ բացուեցաւ Գ. Կ.	82
Կէս օրին	82

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Ռումէլիէ Ժէնէրալ	Գ. Կ. [illegible]	3 9
Քրէտի Ժէնէրալ	Գ. Կ. Օսմ. »	5 20
Պանք ալ Գօնա	» »	4 35
Սօս. Շանժ է վալէօր	» »	3 15
Թրամուէյ	» »	280
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	33 50
Օպլիգասիոն ալ Բրիօրիթէ	»	—
[illegible] Լաւրիոնի	»	73

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ. ...	100
20 ֆրանքնոց	» ...	87 35
Անգլիական ոսկի	» ...	110 12
Բօլ Իմբէրիալ	» ...	90 20
[illegible]	» ...	51 15
Ռուբլի թղթադրամ	» ...	9 50
» արծաթ	» ...	88 20
Ֆիօրին	» ...	8 32
Մէճ. արծ. (ապրք.)	» ...	108 3
Վիէննոյ	» ...	102 30
Հռովմոյ	» ...	102 20
Մէթ պիք	» ...	97 30
Թալլիրէ	» ...	15 25

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 16 Հոկտեմբեր, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	100 13/16
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ	13 1/2
» » » գոցուեցաւ	13 9/16
» » » Ա.	22
» » » Բ.	14
» » » Գ.	13 1/2
Օթօման 1871	71 1/4
Փոխառութիւն 1877	83 1/4
Պանք Օթօման	9 3/4
Ռուսական փոխառ. 1873	97
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիէ)	75 1/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	94 1/4
Տայրա Սանիէ	71 1/4
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօշիլտ)	94 1/2
Հունգարական պարտաթուղթ 4 0/0	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	— —

Վիէննա, 16 Հոկտեմբեր, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 65
Օսմանեան երկաթուղի	16 20

Բարիզ, 16 Հոկտեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	110 20
» » 3 0/0	82 32 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	13 72 1/2
» » » գոցուեցաւ	13 77 1/2
» » Սէրի Բ.	14
» » Գ.	13 80
Օսմանեան երկաթուղի	33 50
» Բէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթօման	496 25
Քրէտի Լիօնէ	580
» Ֆօնսիէ	1406 25
Բաժնետոմս Լիօնի	1270
Սուէզի ջրանցք	2075
Ռուսական 5 0/0 1877ի	101
Իտալական Ռանթ	100 90
Եգիպտական միացեալ	382 50
Սպանիական (արտաքին)	63
Բրիօրիթէ Թիւրք	341 25
0/0 Հելլենական	292 50
Վէճ Լոմպարտի վ. ս	25 32

ԲԱՐԻԶ ՓԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 13 Հոկտեմբեր, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	110 26 1/4
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ	13 80
Եգիպտական	382 50

ԱԶԳԱՅԻՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԻՄԱՑ

Ցուցակ Թ.-ԿԷՏԻԿ ԲԱՇԱ

Յարութիւն Գրնաճեան 300 ղրշ., Գրիգոր Խանճեան 100, Յովսէփ Գարակէօզեան 100, Երանոս Գէորգեան 100, Խաչիկ Մանասեան 50, Գրիգոր Ալեանագեան 50, Գրիգոր Մագուլեան 50, Պետրոս Քէրէստէճեան 50, Գէորգ Մագուլեան 50, Յովհաննէս Քէլէկեան 30, Պօղոս Ժամկոչեան 40, Յարութիւն Մատթէոսեան 30, Գրիգոր Քէսիկպաշեան 25, Միքայէլ Ծիծմէճեան 25, Սամիկ Ասատուրեան 25, Գրիգոր Քալէմքեարեան 25, Անտոն Մկրտիչեան 25, Տօքթէօր Ռօպինսօն 25, Շնորհք Միքայէլեան 25, Յովհաննէս Հունեան 24, Յովակիմ Գրիգորեան 20, Համբարձում Նաքիճեան 20, Սարգիս Սրմաքեշեան 20, Սարգիս Էֆրիքեան 20, Ջենոբ Քալբաքճեան 20.

10 ական ղրշ. վճարած են տեարք.

Մինաս Գանճեան, Յակոբ Գանճեան, Գէորգ Ասատուրեան, Գրիգոր Բալաքչեան, Գրիգոր Պէշիրեան, Յովհաննէս Գաբրիէլեան, Յովհաննէս Մարտիրոսեան, Կարապետ Ադամեան, Կարապետ Քէհեաեան, Արիստակէս Գէորգեան, Մարտիրոս Գէորգեան, Տիգրան Բիւլպիւլեան, Յովհաննէս Բէխեան, Յարութիւն Բէխեան, Տիգրան Էմիրզէեան, Ահարոն Կոմիկեան, Յարութիւն Աւետիսեան, Ստեփան Փանիկեան, Յովհաննէս Կարապետեան, Աւետիս Գէորգեան.

6 ական ղրշ. վճարած են տեարք

Իգնատիոս Փալուստեան, Մանուկ Անդրէասեան, Յակոբ Կարապետեան, Յարութիւն Ջահրէճեան, Գրիգոր Ջահրէճեան, Երուանդ Բալաքչեան, Յովհան Բալաքչեան, Աբրահամ Կարինեան, Սիրաք Սարգիսեան, Ստեփան Սարգիսեան, Մարտիրոս Սիմոնեան, Գառնիկ Հունեան, Միքայէլ Հունեան։

Գումար ղրշ. 1548

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ՑՈՒՑԱԿ ՉՈՐՐՈՐԴ

1886 տարւոյ հանգանակութեան ի նպաստ Ազգային Հիւանդանոցի (մինչ ցվերջ սեպտ. ի)

Առաջին ցուցակի՝ գումարը 21,312 դահ. արծաթ.

Մեծապատիւ Տեարք

Յովսէփ Գավաֆեան (գործարանատէր) 864. Միհրան Մանուկեան եւ եղբայր 432. Ա. Բ. Մ. Մանուկեան 432, Սեպուհ Տէմիրճիպաշեան 432, Կուանիկ Համամճեան 324, Կարապետ Ինճիճեան 216, Սերովբէ Թիւրապեան 108. Խաչիկ Պաքքալեան 108. Գէորգ Զարգարեան 108, Օհաննէս Գալուստեան 100։

(Շարունակելի) Գումար 24,936

Ի դիմաց Հոգաբարձ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Ատենապետ Ատենադպիր
Յ. ՑԵՆԵՐՃԵԱՆ ՄԻՔ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵԷՆԻ-ԳԱԲՈՒԻ

Եէնի-Գաբուի երկսեռ վարժարանաց Հոգաբարձութիւնը կը խնդրէ ի մէնջ ծանուցանել որ Սեպտ. 28 կիւրակէ օրը տեղի ունեցած վիճակահանութենէն հետեւեալ թիւերը շահած են ըստ իւրեանց կարգի. ուստի նոքա՝ որք ունին ի ձեռին սոյն թիւերէ, կրնան յառաջիկայ հոկտեմբեր 12 կիւրակէ օր, ժամը 3—6, ըստ թուրքաց, նոյն թաղին Խորհրդարանը ներկայանալ և ստանալ իրենց նուէրները։

Շահող Թիւեր.

481	658	289	158	224	249	725
384	168	639	906	17	765	669
907	277	773	232	394	361	328
390	583	463	753	990	171	818
343	445	485	804	99	858	284
260	641	153	383	635	157	503
504	867	236	66	287	555	715
231	644	603	734	672	561	597
982	493	98	946	853	972	774
13	96	309	92	876	577	592
23	229	276	62	369	56	646
954	218	295	201	847	683	117
741	515	211	546	968	766	166
183	814	681	455	165	142	674
187	136.					

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ (2)
ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Այժմ, մեր առաջին յօդուածի ընդհանուր տեսութիւններից յետոյ, աւելորդ չենք համարում ընթերցողաց ներկայացնել Պետերբուրգի հայ հասարակութեան մի շարք անդամների վրայ հակիրճ տեղեկութիւններ։ Սոցա մէջ շատերը լինելովականաւոր անձինք, հետաքրքրական են ոչ միայն Պետերբուրգի մի փոքր հասարակութեան համար, այլ և ընդհանուր ազգի։

ԼՈՌԻՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆՑ, Ղարաբաղից Լոռի գաղթած, հայ մելիքների արժանաւոր շառաւիղը, հասարակ օֆիցերից բարձրացած է մինչեւ կոմսութիւն իւր անձնական արժանիքներով, որոնք փայլած են Կովկասի ու Հայաստանի պատերազմի թատերաբեմերում։

Դիկտատորական բարձանց վրայ կանգնած ժամանակը անգամ, նա մնացած է միշտ քաջարի Կովկասցի, որ իւր ձեռքով կը տնօրինէ իւր դէմ եկողի վիճակը։ Այսպէս նա ապտակահար վայր գլորեց այն յանդուգն նիհիլիստը, որը յանկարծ նորա դէմ կանգնեց ատրճանակը ձեռքին. յայտնի է, որ արձակած գնդակից ազատ մնաց կոմսը։

Նոյն բացառիկ փառքի մէջ նա մնաց նոյն հաւասարասէր մելիքը, որը զօրապետի և պարզ զինուորի ցաւերը լսելու մէջ միակերպ պատրաստականութիւն է ցոյց տուած։

Իւր սիրեցեալ կայսեր Աղեքսանդր Բ.ի մահից յետոյ, հրապարակից քաշուելով իւր կեանքը մեծ մասամբ արտասահմանում է անցկացնում, ուր Թագաւորազուններին և իշխանազուններին նորան տուած այցելութեանց երբեմն կը խառնուին Միրզայ Մելքում խանի և ուրիշ մեծամեծ հայերի այցելութիւնք, Նրա ընտանիքը ապրում է Պետերբուրգում, ուր իւր ժամասիրութեամբ ամեն կիրակի օրեր բարի օրինակ է ցոյց տալիս հայ հասարակութեան։

Աւելորդ չենք համարում այստեղ եւս յիշել, որ կոմս ու կոմսուհի Լոռիս Մելիքեանները եկեղեցի յաճախած ժամանակ սկզբից մինչեւ վերջ պատարագ լինելուս երբեք չեն զգում նստելու այն արտաքոյ պէտքը, որը այնչափ սովորական է դարձած մեր մեծագոյն Պոլսեցիներին մէջ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴԵԼԵԱՆՈՎ, այժմեան կրթական նախարարը, սերած է Մոսկուայի պատուաւոր մի հայ ընտանիքէ։

Նորա հայրը, զօրապետ Դաւիթ Դելեանովը, նշանաւոր գտնուած է Բոնապարտեան պատերազմի մէջ և նորա պատկերն՝ հայկական խիստ դիմագծութեամբ գտնվում է Պետերբուրգի կայսերական ձմեռնային պալատի մէջ 1812 Թուականի դիւցազունների շարքում։

Դելեանովի մայրն ազգական և միանգամայն [illegible] է մեծանուն Լազարեան գերդաստանի. իւր կրօնապաշտութեամբ և սիրով դէպի հայ եկեղեցին յայտնի լինելուն հետ միատեղ Յ. Դելեանովն շատ ազնիւ և ուղղամիտ անձ է. Հայազգի նախարարը, յայտնի է, որ ռուս սլաւասէր շրջանների կողմից, ինչպէս և ներքին գործոց նախարար Կոմս Տոլստոյէն, վայելում է ամենամեծ համարում և վստահութիւն։

ԶՕՐԱՊԵՏ ԼԱԶԱՐԵԱՆ, Թնդանօթաձիգ զօրաց գեներալ-լէյտենանտ (ֆէլդըր), հազիւ յիսուն տարեկան, օգնական գլխաւոր տեսչի կայսրութեան համայն զինուորական դպրոցների, լաւ անուն ունի իւր մասնագիտութեան մէջ որպէս Թնդանօթաձիգ։

Նորա հայրը, որ եկած է եղել Պետերբուրգ Շամախուց, Լազարեանների ստացուածքների կառավարիչն է եղած Պետերբուրգ նահանգում և կ'ապրէր համբաւաւոր Ռոպշա գիւղում, ուր [illegible] շատ կը սիրէին Ռուսիոյ Վեհապետները և ուր կը հիւրասիրէր նոցին Մեծութեանց ծերուկ Լազարեանցը։

Այս գիւղը, որ իւր շրջակայքով մի քանի միլիոն ռուբլի արժէք ունէր, ծերուկ Լազարեան ձեռքով Լազարեանք ընծայ տուին Աղեքսանդր Ա. կայսեր առանց որ և է փոխարինութեան։

Պէտք է յուսալ, որ Լազարեան զօրավարը դեռ ամենաբարձր դիրքերի հասնելու կոչուած է. Ցեղեալ զօրավարը թէեւ հայերէն շատ քիչ գիտէ, բայց այնչափ նախանձայոյզ է կրօնական խնդրում, որ միշտ ուշի ուշով հետեւում է իրեն ներկայացուած ցուցակներին, թէ ո՛ր տարի ո՛ր զինուորական դպրոցը հայեր են ընդունուել. և ըստ այնմ անմիջապէս պաշտօնական զեկուցում է ուղարկում մայրաքաղաքի կրօնուսոյց հայ քահանային այն ինչ դպրոցի մէջ նորանոր աշակերտաց կրօնագիտութեան դասաւանդութիւն [illegible] ուղիղ [illegible]։

ԻՇԽԱՆ Ս. ԱԲԱՄԵԼԻՔ-ԼԱԶԱՐԵՒ ԵՒ ԻՒՐ ՈՐԴԻՆ.—Հայրը, Թիկնապահ զօրաց, զօրապետի աստիճանաւ, արդէն երկար ատեն է, որ հրաժարականը տուած է. լինելով ուղղակի ժառանգ վերջացած Լազարեան գերդաստանի, բարձրագոյն արտօնութիւն է ստացած միացնել երկու մականունները միասին, կրելով կնեազ (իշխան) Աբամելիք-Լազարեւ մականունն։

Նա խիստ ժամասէր է, ինչպէս իւր որդին և գերդաստանն և պաշտպան է այն գաղափարին, թէ հայկական եկեղեցին այնքան ուղղափառ է, որչափ և օրթոտոքս եկեղեցին. և իւր այս տեսութիւնն ապացուցանելու համար, մի տարօրինակ միջոցի կը դիմէ նա միշտ. տեղւոյ հայ եկեղեցում հաղորդութիւն առնելէն զկնի, նա կ'երթայ ռուս եկեղեցին նոյն հաղորդութիւնն առնելու, կրկնելով քահանային, թէ ուղղափառ քրիստոնեայի կրկնահաղորդութիւնն կ'առնէ առանց որ և է տարբերութիւն դնելու երկու եկեղեցեաց մէջ. Իշխան Աբամելիք-Լազարեւ գրած է մի գիրք ռուսերէն լեզուաւ հայ եկեղեցու դաւանութիւնն պաշտպանելու նպատակաւ։ Նա յայտնի է, որպէս լաւ նկարիչ և միեւնոյն ժամանակ ուշադիր այն ուսումնասէր հայ որբերի խնդիրներին, որոնք կը դիմեն նորան, երբ գլխաւոր հոգաբարձու, Լազարեան ճեմարանն մտնելու։

Իշխանը վեհանձնօրէն միշտ ձեռք կը կարկառէ այն հայ չքաւոր կարօտեալներին, որոնք նորան դիմելու վիճակի մէջ կ'լինին։

ԻՇԽԱՆԻ ՈՐԴԻՆ, դեռ երիտասարդ, որ փայլուն ուսում է առած, յայտնի է որպէս հնագէտ։ Նա սորանից երկու տարի առաջ, այցելած է Պաղեստին ու Նինուեայ, որի աւերակների մէջ գտած է նոր արձանագրութիւն, որի համար արժանացած է Ֆրանսիական ակադեմիայի [illegible]։

Սա իւր հօրից յետոյ միակ երիտասարդ ներկայացուցիչն է Լազարեան ու Աբամելիքեան տոհմի ու ժառանգ նոցա բազմամիլիոն կարողութեան։

Թէ՛ իշխան Աբամելիք-Լազարեւ և թէ հայազգի նախարար Դելեանով բնակվում են հայ եկեղեցու բնակարաններում, որ ընկած է Նեւսկի Պրոսպեկտի վրայ։

ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ ԳԱԲՐԻԷԼ ԱՒԱԳ-ՔԱՀԱՆԱՅ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆՑ.—Եթէ ամբողջ Մասիսը պատկեր է դառնալու Հայաստանի, [illegible] է այն վեհ արանց, որոնց մտաւոր ծնունդը ազգային համար ամբողջ գաղափարն են պատրաստում։ [illegible] ցած կեանքը համատարած հայութիւնն Սեւ ծովից մինչ Վոլգայի ափերը [illegible] և [illegible] մէջ է մտած. Միքանի անհատներ աստ ու անդ [illegible], յուսահատ հառաչում են ընդհանուր վիճակի վրայ և ոչ ոք չէ զգում իւր մէջ ոյժ և կարողութիւն ժողովրդի [illegible] ընդմիջելու. Այդ ժամանակ մի քաջարի պատանի հայկական և ընտանեկան վեհ աւանդութիւններով հրապարակ է նետվում, Գրիչ, խօսք, երգ, աղօթք, աղերս, յորդոր, սպառնալիք, դաս, զրկանք և բանտ [illegible] ընտրելով սկսում էր ամբողջ հայութեան զարթեր կոչել. Իւր գործունէութեան [illegible] Աստրախանից մինչեւ Նոր-Նախիջեւան, Նոր-Նախիջեւանէն Թիֆլիս, Թիֆլիսէն Քիշնեւ, այնտեղէն Մոսկուայ, յետոյ Պետերբուրգ շարունակ տեղափոխուելով հայութեան հոգին կարողացաւ [illegible] արթնացնել. որ ամբողջ սերունդներ պատրաստելով, կանգնեց այն կոթողի վրայ, որը [illegible] դիւցազնի Թշնամիներից յաղթանակներից։

Պատկանեանի Թշնամիները միայն մարդիկ չէին, Մարդ Թշնամիները նորա առաջ միշտ տկար էին. Ամենամեծ Թշնամին համատարած ոգեւորութիւնն էր, որի դէմ մաքառելու համար մի մարդու ոյժը յիրաւի շատ անզօր է. Բայց բարեբաղդաբար Գաբրիէլ Պատկանեանի ոսկորները այնչափ դիմացկուն եղան, որ Մովսէս Խորենացու [illegible]։ Այլ նա դեռ կենդանի և կանգուն [illegible] թէեւ կորուսած, բայց մտաւոր կորովը իւր մէջ պահած, ցարդ մեծ ընդ մեծ գրիչ է շարժում տկարները պաշտպանելով, զօրաւորները քաջալերելով եւ օժտեալները օրհնելով։ Այո՛, պէտք է ասած, ներկայ դարուս ամենապատուական մարդն է նա, որի առաջ մեծաբանքով խոնարհում են ամեն աստիճանի, ամեն կարգի և ամեն զարգացման հայ, որոց վերջինն և մենք։

Տէրունի Պատկանեանի գործունէութիւնը գրելը մեր տկար ուժից վեր է. ուստի այդպիսի մի բացառիկ մարդու պատմութիւնն և քննադատը պէտք է լինի բացառիկ ձիրքերով օժտուած հայ գրագէտ։

Եւ եթէ Ռուսահայերը ունին միակ մեծ բանաստեղծ, յանձին Ռափայէլ Պատկանեանցի — Գամառ-Քաթիպա — նա պէտք է լինի անչուշտ արժանի ծնունդ այսպիսի մի մեծ մարդի, ինչպէս որ և է իսկապէս։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆՑ ՄԿՐՏԻՉ սխալ է այն տոհմին եւ յարատեւ հարազատ հայ անհատների, որոնք մի վեհ նպատակ իրենց համար ընտրելով, այն է ազգի արդիւնաւոր անդամ լինել, անյողդողդ քայլերով յառաջանում են դէպի իրենց նպատակակէտը եւ մեծամիտ տարիների ընթացքում յանկարծ իրագործում են այն, ինչ փայփայած են իրենց սրտի խորքում, ամեն օր եւ ամեն վայրկեան։ Եւ յիրաւի մի անփորձ պատանի, ազնուատոհմ գերդաստանէ, Նարեկացու աշխարհից, Վանայ լճի ափերից գլուխ վեր կ'առնէ կ'երթայ դէպի Կովկաս։

Հայրենասիրութեան կայծը սրտի մէջ, կ'անցնէ նա դպրոց եւ կեանքի այլ եւ այլ ասպարէզներ, կը փորձէ հրապոյրներ եւ դառնութիւններ, բայց միակ երջանկութիւնը միշտ կը գտնէ նրա մէջ, որ իւր կենաց շրջանն արդիւնաւոր անէ ազգի համար մի վսեմ եւ ընդհանրաշահ գործով։

Իւր հաստատուն կամքով կարողութիւն կ'ամբարէ, մեծամեծների հետ կը նստէ ու կ'ելնէ, բայց երբէք նոցա վարքին չի հետեւի, այլ իւր շռայլութիւնն ցոյց կուտայ մի միայն որբեր խնամելով, որդեգիրներ դաստիարակելով, գրագէտներ, դասատուներ պատրաստել տալով, հրատարակութեանց օժանդակելով եւ եկեղեցեաց բարեշինութեանց նպաստելով։

Եւ այդ ամենից իւր յագուրդը չառնելով, մեծաքանակ գումար կը նուիրէ նա Հայաստանի ծոցում լուսոյ անշէջ ղամբարը վառելով եւ ինքը դեռ արի, կեանքի փորձերով զօրացած, կենդանի օրինակ կը ներկայանայ երիտասարդաց՝ ապացուցանելով, որ ամենից մեծ դիւցազնը մարդկանց մէջ առաքինի գործերում յաղթանակ կրողն է միշտ։

ՍԻՄԷՈՆ ԳՈՒԼԱՄԻՐԵԱՆՑ

ԵՒՐՈՊԻՈՅ
ԱՄԵՆԷՆ ՓՈՔՐ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ո՛չ Մոնագոյի իշխանապետութիւնն է, ո՛չ ալ Անտորրայի կամ Սէն-Մառէնի հանրապետութիւնն, որպէս կը [illegible]։ Իւր վեց քառակուսի քիլոմեթր տարածութեամբ Պետութիւն մ'է սա, հազիւ երկու հազար բնակչօք,—որուն քով, հետեւաբար, Մոնագոյի իշխանապետութիւնն հսկայ կայսրութիւն մ'է, և Անտորրայի հանրապետութիւնն [illegible] տէրութիւն մը,— և որ սակայն ունի իւր բացարձակ ինքնօրինութիւնն, անկախութիւնն և վեհապետութեան բոլոր իրաւունքները։ [illegible] Մորէնէյ։ [illegible] Պետութեան սահմանին [illegible] Պետութիւնը [illegible] Պրուսիոյ և Պելճիքայի սահմանագլուխը գծել, [illegible] Մորէնէյի երկիրը կը գտնուի Վէրվիէի և Էքս-լա-Շափէլի ճամբուն մէջ [illegible] մէջ [illegible] Մորէնէյի անկախութիւնն մինչեւ ցարդ անեղծ մնացած է։

Բէլ Մէլ Կազէթ, որ [illegible], հետեւեալ կերպիւ կը բացատրէ զայդ։

Մորէնէ ունի զինկի հարուստ հանքեր, [illegible] Վիէննայի ընկերութիւնը 1815 ին, այդ միջոցին երբ յաղթական Դաշնակիցները կը բաժանէին Եւրոպայի աշխարհագրութիւնը, [illegible] Պրուսիոյ և Պելճիքայի սահմանագլուխը գծել, Ամեն ինչ լաւ ընթացաւ մինչեւ որ յանկարծ [illegible] զինկի հանքին մօտ։ Սակայն այդ տեղ [illegible]. երկու տէրութիւնք ալ իրենց [illegible] չլինել հանքին։ Անխափան [illegible]. Նոյն խօսք [illegible], տէրութեան մը դիմել [illegible] համար, սակայն սա [illegible] թէ երկու տէրութիւնք ալ [illegible] ունէին, [illegible]։

Իրերն այժմ փոխուած են։ Մորէնէ այժմ 800 է աւելի տուն ունի, որոցմէ մի քանիները գեղեցիկ [illegible] են։ [illegible]

Իրօք, [illegible] դիւանագիտական [illegible] գիւղապետի հա-

[illegible] տիտղոսով։ Պ. Շմիձ կը կոչուի եւ երկու տարի է որ իւր պաշտօնին գլուխն անցած է։ Բարեսիրտ գիւղացի մ'է, յաղթանդամ և անձնեայ, տէր հովտին ամենէն սիրուն տուներէն միոյն եւ խիստ հպարտ իւր վեհապետական արժանապատուութեան վրայ։ Իւր քով կը պահէ պետական դիւանագրութիւններն, իւր երկրին կալուածական յատակագիծն, եւ իւր բոլոր նախորդաց կենդանագրերն։ Ամեն իրիկուն կ'երթայ համեստութեամբ իւր գաւաթը պարպել գարեջրատան մը մէջ, որ լճափին վրայ կառուցուած լինելուն համար գաղիերէն քիչ մը անափառ տիտղոսն առած է։ Գրեթէ միշտ իրեն կ'ընկերանայ իւր օգնականն, բարեհամբոյր ծերուկ բժիշկ մը որ Հանրապետութեան բոլոր ժողովուրդը կը ճանչէ ամենէն հին բնակչէն մինչեւ յետին նորածինը։

Ինչպէս եղած է որ այդ երկու պետական մարդիկն իշխանութեան գլուխն են անցած։ Պարզապէս հաստատելով պէտք և բռնաւորի պատուիրակաց, երբ տեղը պարապ է, թէ իրենք գործին յարմարագոյն մարդիկն են եւ անոնց հաւանութիւնն ստանալով։ Անգամ մը պաշտօնի գլուխ անցնելէ յետոյ, գիւղապետն ինք կ'ընտրէ իւր խորհրդականները, թուով տասն, և ի նիստ կը գումարէ զայնս երբ յարմար դատէ։ Մորէնէյի մէջ ոչ ոք քուէարկութեան իրաւունք ունենալով, քաղաքական կուսակցութիւն և կախ չկայ բնաւ։ Որոշմունք սովորաբար միաձայնութեամբ կը տրուին, եւ գործերը լաւագոյն կերպիւ կ'ընթանան, առանց դղրդման եւ առանց դժուարութեանց։ Եթէ յաւելնք թէ Մորէնէյի երկրացիները չեն գիտեր զինուորական ծառայութիւն եւ միջին հաշուով տարին վեցական ֆրանք կը վճարեն, պէտք է խոստովանիլ թէ Եւրոպայ ամենէն երջանիկ բնակիչները չեն։ Իւր 12,000 ֆրանք հասոյթը կը բաւէ փոքրիկ Հանրապետութեան՝ նորոգելու համար իւր ճամբաները, նպաստելու համար իւր դպրոցին, եւ վճարելու համար իւր հանրային զօրութիւնն որ միակ անձէ մը կը բաղկանայ։ Այդ առանց զօրավարի զինուոր, կամ առանց զինուորի զօրավարը կը կրէ Մորէնէյի Հանրապետութեան յատուկ համազգեստ մը, նմանապէս ինքնօրէն փետուր մ'եւ [illegible] սուր մը։ Սովորաբար կը տեսնուի իրիկունն Հրապարակաց սրճարանն, ուր Էքս-լա-Շափէլի քաղաքացիները կիրակի օրերը կուգան խմել երկրին համեղ գինին։

Ցաւինք վերջապէս, թէ Մորէնէ երկար ատենէ ի վեր կատարած է իւր Եկեղեցւոյ և Պետութեան բաժանումը, հանքային Ընկերութեան թողլով կրօնից ծախքը վճարելու հոգը։

Այս ամեն ինչ նախանձու արժանի պայման մը կը կազմեն իւր բնակչաց համար, Գոլով գիւղապետին, կ'երեւի թէ երջանիկ պիտի լինէր առանց երկու անզուգ անախորժութեանց որք կը յուզեն իւր գիշերային [illegible] ջուր մ'ունենայ, և չկրնալով երբեք ջերմուկ մը գտնել, հարկադրուած է արտասահմանէն կերպիւ կազմային ջուրեր պատրաստել։ Միւս կողմէ, իւր երազն է որ Մորէնէ իրեն յատուկ նամականիշներ ունենայ, բնականաբար տէրութեան պետին պատկերով։ Սակայն կ'երեւի թէ միջազգային դժուարութիւնք կ'ընդդիմանան այս բաղձանաց իրականացման... Ինչ ընենք... աշխարհիս վրայ կատարեալ երջանկութիւն չի կայ։

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅ ՇԱՀԱՆԷ

Երզագ անպարընա ալընաճագ միւթէնէվվի տագըգին գարարը գաթիսի իւզրէ Թըշրինի էվվէլը րուամինին սէքիզինճի չարշէմպէ կիւնիւ վիրիլէճէկինտէն, Թալիպ օլանլարըն էվվէլ [illegible] Խազինէի Խասսայ Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

4 Թէշրինի էվվէլ 302

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Տալիպէի ասկէրիյէ վէ ճիվարընտա պուլունան խասթախանէ վէ [illegible] վէ պիրինճի օրտուի Հիւմայուն [illegible] [illegible] Թէշրինի էվվէլը րուամինին [illegible] [illegible] [illegible] իլան օլունուր։

2 Թէշրինի էվվէլ 1886

3—3

ՀՐԴԵՀԻ եւ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ էնտ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 1,718,462

ՆՕՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտագաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասնին 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՙՄԱՐԻԹԱՅՄ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերյիշեալ երեք Ընկերութեանց։*

Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1859 ԻՆ

244, Բերայի Մեծ փողոց, 244

Կալաթա-Սէրայի ոստիկանատան դէմ առ դէմ

Այս առաջնակարգ հաստատութիւնը վաղուց ծանօթ է մայրաքաղաքիս բժշկաց և հասարակութեան՝ իւր դեղերուն լաւ պատրաստութեամբ և արտադրութեանց ընտիր տեսակով։

Բաւ է ուրեմն նշանակել թէ կեդրոնական դեղարանն՝ իւր համբաւը գիտութեանց յառաջդիմութեան մակարդակին հաւասար բռնելու համար՝ Եւրոպայէն կ'ստանայ ամեն նոր մասնագիտութիւններն և դեղերն, որք արդար յաջողութիւն մը վաստըկած և մայրաքաղաքիս Բժշկական Ժողովոյն հաւանութեան արժանացած են։

ԴԵՂԱՐԱՆԸ ԲԱՑ Է ԳԻՇԵՐՆԵՐՆ

ամեն ժամ և պաշտօնեայք միշտ պատրաստ են հասարակութեան տրամադրութեան ներքեւ դնելու իրենք զիրենք, թէ՛ գիշերն և թէ՛ ցերեկն։

ՄԻՍԸՍ Ս. Ա. ԱԼԸՆԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՄԱԶ. ՆՈՐՈԳԻՉԸ
(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Ճերմակ ընկած մազերուն գոյն, փայլ ու գեղ կուտայ։ Կը նորոգէ անոր կեանքը, ոյժը և աճումը։ Գլխու թեփը շուտ մը աներևոյթ կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը առատ է ու հեշտալի։

«Մէկ շիշը կը բաւէ։» Այդ փորձը ունեցան ամենքը որոնց մոխրագունած մազերը իրենց բնական գոյնին դարձան, և ճաղատ տեղերը մազով ծածկուեցան։ Ներկ չէ, և ամենևին վնաս մը չըներ։ Թէ որ կ'ուզես թարմ մազ ունենալ և բոլոր կենացդ մէջ պահել, առանց ուշանալու շիշ մը ստացիր Տիկին Ս. Ա. Ալընին Համաշխարհական Մազի Նորոգիչէն. (MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). *Նմանապէս Բարիզ ու Նիւ Եորք։ Կը վաճառուի ամեն սափրիչներու, անուշ հոտագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով։*

Կը գտնուի Ն. և Ժ. Գանզիւք եղբարց բրիտանական դեղարանն, Բերա, Մեծ փողոց. Էամընտ Գարուանա, Անգլիական մթերանոց, Եիւքսէք Գալտըրըմ. և Իգիտոր Լագանտելլա, 433, Բերա Մեծ փողոց։

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ ԵԿԱՄՏԻ եւ ՕԺՏԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԻՎԻԷՆՆԱ

Գործողութիւնք 1886 Յունիս ամսուն

Այս ամսուն մէջ ստացուած և ստորագրուած են 611 նոր մուրհակներ (բոլիս) որք կը կազմեն 3,933,936·25 Ֆրանգ ապահովագրեալ դրամագլուխ.

Բաժիններու գանձումն 397,218·35 Ֆրանք
Վճարումն մահուանց առթիւ 163,199·10 »

Ամփոփումն 1884 տարւոյ գործողութեանց

Ընկերութիւնն ստորագրած է 7,940 մուրհակներ որք ի միասին կը կազմեն 43,545,782·50 Ֆրանգ ապահովագրեալ դրամագլուխ.

Բաժնոց գանձմունք 8,755,257·50 Ֆրանգի բարձրացած են
Վճարմունք մահուան առթիւ 1,667,087·50 Ֆրանգ։
Իւր հիմնարկութենէն ի վեր, ընկերութիւնը վճարած է

Մահուանց առթիւ 32,237,662·50 Ֆր. } *Համագումար* 99,808,925 Ֆրանգ
Օժտմանց առթիւ (1874-1884) 67,571,262·50 »

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ
ՄՈՐԻՍ ՊԸՐՔՁԻ

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակատարն Պ. Լիօնէլ Պոնտի։ Թիւնէլի հրապարակ, Մայտունէրի, երկրորդ յարկ։

ԴԵՂԱՐԱՆ

Պ. և Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
Պալըք Գափուսը փողոց թիւ 77

Չափաւոր գնով և արագապէս կը գործադրուին եկած դեղագիրները

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
Պ. և Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
Եէնի Ճամի փողոց թիւ 26
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ՍՈՒԼՖԱՏՕ, ՁԿԱՆ ԻՒՂ ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԴԵՂԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՔԻՆԱ ՔԱԼԻՍԱՅԱՅԻ
Մ. ՊԷՅԼԻԿՃԵԱՆԻ

Այս յոյժ արժանահամբաւ բուժական ըմպելիքը ընդարձակ գործածութեան մտած է քիչ տարիներու մէջ իւր անխաւլանալի կազդուրիչ ներգործութեան շնորհիւ, որ տկարաց դժգոյն և ընդհանուր առմամբ վատառողջ կազմութեանց ապաքինութեանը ազդուագոյն միջոցն է։

Կը վաճառուի Պոլսոյ կողմը կամուրջին գլուխը Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը թիւ 77. կը գտնուի նաեւ ուրիշ դեղարաններու մէջ։

Կը յանձնարարուի մանաւանդ զգուշանալ կեղծ շինուածներէն։

Ո՛Վ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻ

Երկու օսմ. ոսկի վճարելով 14 օրւ և կամ մէկ մէճիտ աւելի վճարելով 18 օրւ կոթէն լարուող խիստ սիրուն ժամացոյց մը գնել. թող դիմէ առ Պ. Սէլվաճեան ի Մահմուտ-փաշա, թիւ 244։ 4—12

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ծովային, ջերմային և ցամաքային ապահովութեան

Մէհմէտ Ալի բաշա խան, 2, Պոլիս

Ստորագրեալք, ԹՈՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ *եւ* ԿՈՒ, *պատիւ ունին ծանուցանել վաճառականաց թէ Ընդհանուր Գործակատար անուանուած են Մանհայմի* ՌԷԱՍԻՒՐԱՆՍ ՄԱՐԻԹԻՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ։

Compagnie de Ré-Assurances Maritimes de Mannheim

Այս ընկերութիւն, Պայմանագրութեամբ հաստատապէս կապուած լինելով ծովային ապահովագրութեանց ուրիշ ընկերութեան մը հետ, ունի ընկերային միացեալ դրամագլուխ մը Ֆր. 15.000 000
Դրամագլխ. չվճարուածն հանուած 7.500 000
Պահեստի դրամագլուխ 775.000
Պահեստ սահմանեալ վտանգներու և չվճարուած վնասուց համար 1.750.000

Ուրեմն, Մանհայմի Ռէասիւրանս Մարիթիմ Ընկերութիւնն ամեն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ շոգենաւով, առագաստանաւով, երկաթուղով ևն. ներածեալ կամ արտածեալ ապրանաց ապահովագրութեան համար։

Ընկերութիւնը նաև մասնակից է «ԱՐԺԷԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ» Union pour l'Assurance de Valeurs *և հինգ ընկերութեանց համերաշխութեան ներքեւ, որք* 30,500,000 *Ֆրանքի դրամագլուխ մ'ունին, յանձն կ'առնու ապահովագրել ամեն տեսակ արժէք, արժեթուղթ, կտրոն, ադամանդ, գոհարեղէն ևն., որք կը ղրկուին թղթատարութեան և սուրհանդակաց միջոցաւ։*

Այդ ընկերակցութիւնները կազմող ընկերութեանց անուանքն տպագրեալ են ապահովագրութեան մուրհակաց վրայ։

Ընկերութեան Վարչական խորհրդոյ անդամք են.

Թ. Էքհարտ, նախագահ Վարկի հանրական Պանքային
Ֆ. Էնկելհարտ, նախագահ
Շ. Ֆունք, տնօրէն Վարկի հանրն. Պանք
Ա. Հարդօժէնիւս, հիւպատոս Հոլանտայի
Տր. Ֆ. Հէխդ, տնօրէն Հռէն. Գրաւի Պանք.
Շարլ Րայս, հիւպատոս
Ֆ. Սիրիօ, երեսփ. Գերմ. դեր-նախգհ.
Տր. Ք. Շդայնէր, նախագահ Վիւրթէմպէրկի Ֆէրայնս Պանքային

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալութեան գրասենեակը։ Պայմաններն և գներն յոյժ չափաւոր են։

Գոմիսէր-էքսփէրթօր, Հ. Օպէռ, փորձագէտ Վէրիթաս ծովային գործոց գրասենեակին, Սարրաֆլը խան, 6, Կալաթա։

Ընդհանուր Գործակալք
Մ. ԹՈՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ *եւ* ԿՈՒ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ մէջ Անվէրսի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարթէլլօ	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պորոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիփսօ	2,500	Օրթէգօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օթթօ	2,000
Գասթօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բանթէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Բլաթօ	2,800
Էրաթօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Տրաքօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կալիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիթանօ	2,200	Սաֆֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտնօ	2,200	Սորէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէրդ	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճինօ	2,300	Քուանթօ	3,600
Քէլսօ	2,000	Եէտտօ	1600
Քօֆնօ	2,200	Ջէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Ջէրօ	11,0

Օթէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Աթքին, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն աստ հասած, պարպած և Օտեսա ուղղեւորած է։

Րինալտօ շոգենաւը, նաւապետ Նիւմէն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 3 ին և 19 ին աստ կ'սպասուի։

Գէյրօ շոգենաւը, նաւապետ Հէյգ, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ։

Ուղևորներու համար ամեն դիւրութիւններ կ'ընծայուին

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլէթ խան Ղալաթիա.
514

ԽԱԽԱԵԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջև կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	Պէքը
Աստրաւա	2,500	Պօնհըլ
Յէսթարիա	2,500	Գրալիչըմք
Լաթօնիա	2,500	Ուհիթ
Մասսիլիա	3,500	Մորրիս
Տալմէթիա	2,800	Ֆօթըրգիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղևորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱՐԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
513

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլի և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Սֆինքս	3000
Ֆէրոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէֆթիս	3000
Սէսօսթրիս	3250	Բէրա	3000
Թիպէս	3250	Լօտուս	800
Մէմֆիս	3250	Օլինդա	800
Մարիօթիս	3250	Ռէսիդ	700

Բէրա շոգենաւը, նաւապետ Ֆօրիստըր ամսոյս դէպի 8/20 ին Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒՈՒԹԸՆ և ԸՆԿ
Մէյտանճըգ փողոց,
Ռիխթըր խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ *և* ԸՆԿ
515 *31, Ճէյմս Սդրիթ, Լիվրբուլ*

ՍԻՆԿԵՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի Կալաթա Կլավանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻՒՏԼԻՆԿԸՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն։

ՆԱՒԱՐԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ՓԱՔԷ եւ ԸՆԿ.

Մարսէյլի և Պոլսոյ միջև կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մէնզալէ որ հոկտեմբեր 9 ին Մարսիլիայէն և հոկտեմբեր 16 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անատօլ որ պիտի մեկնի հոկտեմբեր 18 ին։

Ուղղակի և արագ առաքումներ

Նաւուղիքի, ուղևորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻԽՈԹԷ ԲՐՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլէթ
514 *Մումհանէ փողոց, Թիւ 141*

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք ամէն տասն օրը անգամ մը կը բանին Լիվրբուլի և Միջերկրականի միջև.

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եորքի, Պոստոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամեն կողմերուն համար, նմանապէս Հավրի, Ռուէնի, Բորտոյի, Լոնտոնի, Կլասկովի, Մանչէսթրի, Պրատֆորտի ևն ևն համար։

Ուղեւորաց համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամեն շոգենաւու մէջ կայ կին սպասաւոր մը

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Քէտար շոգենաւը, նաւապետ Ճօնէս, հոկտ. 27 ին Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈՒԻ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալի
511 *փաշա խան Ղալաթա*

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի և Արեւելքի միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավոնեան	3700
Ալզասեան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անաթոլեան	2500	Ֆլավիան	3700
Աթենեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապեան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարեան	6000	Իսթրիան	5500
Պուլկարեան	6000	Լէսպեան	2200
Քասթելեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիպեան	800
Տաուրօ	700	Օբորթօ	700
Էճիփշըն	3700	Բէրսեան	3800
Ֆապեան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալէրնեան	3700	Վիրճինեան	6800

Ուղևորներու համար ամեն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Գ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաչման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլլէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտատօ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուէդուլ և ընկ.
512

ՏԱՍՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ

Սենեկաց եւ զգեստուց համար
Ա. ՄԻՂԱԳՈՎԻՉ
Ի Սպալէթ (Դալմաթիա)

Կեդրոնատեղի ի Կալաթա, Թոփհանէ Լոյտ խան, 2։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԵՐԿԱՆԱՔԱՐ *առաջին կարգի և զուտ պողպատէ, կրելով* ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԻԼ *նշանը։*

Կաշիէ ՓՈԿԵՐ *ամեն մեծութեամբ, մեքենայներու համար։*

ՌԵՏԻՆԻ *իւղ մեքենայից համար։*

ՄԱՀՃԱԿԱԼՔ *երկաթէ և արոյրէ։*

ՄԱՄՈՒԼՔ *ընդօրինակութեան։*

Զանազան տեսակ ԴԱՐԲՆԵԱԼ *առարկայք։*

Անգլիական ԹԱՆԱՔ *տպագրատանց համար։*

ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԻԼ եւ ԸՆԿ.

Վաճառականք և ընդհանուր գործակալք
ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ
Գէորգ պէյ խան, Եիւքսէք Գալտըրըմ
Ղալաթիա, Կ. ՊՈԼԻՍ

Միակ կեդրոնատեղի
ՄԻԼՆԸՐԻ ԴՐԱՄԱՐԿՂԱՑ
Որոնք յաջողապէս կը դիմադրեն հրոյ և խորտակման

Գնողաց համոզման համար մեր վաճառատանց մէջ կը գտնուին վկայագրեր աշխարհի մէջ եղած փորձերու ապացոյցներ։

ԲԼԱՔԷ ԱՐԾԱԹԵՂԷՆՔ

Անգլիոյ հռչակաւոր գործարանէն
ՃՕՆ ՆՕՈՒԻԼ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
ԱՇԵԼԻՔ, ՄԿՐԱՏՔ ԵՒ ԶՄԵԼԻՔ
Նոյն վաճառատան

ԲԵՏՐՈԼԻ ԼԱՄԲԱՐՆԵՐ
Նոր կատարելագործութեամբք շինուած, երկու լոյսով

Վաճառատունս յանձնարարողէքով կ'ընդունի ամեն տեսակ ապրանքներ ապսպրել։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1886, մինչեւ նոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	4	6	8	2	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44				
	Առաւօտ												Իրիկուն													
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 15	6 44	7 12	7 45	8 9	8 40	9 10	9 44	10 20	10 48	11 22	11 50	1 30	2 1	2 54	3 41	4 9	4 42	5 11	5 39	5 55	6 37	...	...	...	...
Գում—գաբու	6 24	6 53	7 22	7 55	8 18	8 49	9 19	9 53	10 29	10 57	11 31	11 59	1 39	2 10	3 3	3 50	4 18	4 51	5 20	5 48	6 4	6 46	...	...	...	...
Եէնի—գաբու	6 28	6 57	7 26	...	...	8 53	9 23	...	10 33	11 1	11 35	12 3	1 43	2 14	3 7	3 54	4 22	4 55	5 24	5 52	...	6 50	...	...	...	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 34	7 3	7 32	...	...	8 59	9 29	...	10 39	11 7	11 41	12 9	1 49	2 20	3 13	4 ...	4 28	5 1	5 30	5 58	...	6 56	...	...	...	...
Եէտի—գուլէ	6 38	7 7	7 38	8 5	8 26	9 4	9 32	10 1	10 43	11 10	11 45	12 12	1 52	2 24	3 17	4 4	4 31	5 6	5 33	6 1	6 13	7 1	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 49	7 19	7 50	8 19	...	9 16	...	...	10 55	...	11 58	...	...	2 36	3 28	4 16	...	5 18	...	...	6 25	7 12	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	7 28	7 59	8 31	...	9 25	...	...	11 4	...	12 8	...	...	2 45	...	4 25	...	5 27	...	...	6 35	...	...	...	...	...
Քիւչիւք Չէք	...	...	...	8 40	...	...	...	...	...	...	12 16	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 43	...	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	1				
	Առաւօտ											Իրիկուն														
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք	...	6 35	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 52	...	...	...	...	...	...	...	...	6 25	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	6 44	...	7 41	...	8 40	...	9 39	...	...	11 21	...	2 1	...	2 54	...	...	4 42	...	5 50	...	6 36	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 25	6 54	7 27	7 51	...	8 50	...	9 49	...	...	11 31	...	2 11	...	3 4	3 51	...	4 52	...	6 ...	...	6 49	...	...	...	...
Եէտի—գուլէ	6 38	7 6	7 39	8 3	8 34	9 4	9 38	10 1	10 14	11 16	11 44	1 24	2 23	2 48	3 16	4 3	4 36	5 5	5 38	6 12	6 31	7 3	...	...	...	...
Սամաթիա	6 42	7 10	7 43	8 7	8 38	9 8	9 42	...	10 18	11 20	11 48	1 28	2 27	2 52	3 20	4 7	4 40	5 9	...	6 16	6 35	...	...	...	...	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի—գաբու	6 48	7 16	7 49	8 13	8 44	9 14	9 48	...	10 24	11 26	11 54	1 34	2 33	2 58	3 26	4 13	4 46	5 15	...	6 22	6 41	...	...	...	...	...
Գում—գաբու	6 52	7 20	7 53	8 17	8 48	9 18	9 52	10 10	10 28	11 30	11 58	1 38	2 37	3 2	3 39	4 17	4 50	5 19	5 47	6 26	6 45	7 12	...	...	...	...
Կ. Պոլիս	7 ...	7 28	8 1	8 25	8 56	9 26	10 ...	10 18	10 36	11 38	12 6	1 46	2 45	3 10	3 38	4 25	4 58	5 27	5 55	6 34	6 53	7 20	...	...	...	...

փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև բանող կառախմբոց մէջ միայն։ Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վակոններ։